Het Koloniaal Weekblad

ORGAAN DER VEREENIGING „OOST EN WEST"

ADRES VOOR REDACTIE EN ABONNEMENTEN:
Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17, Den Haag
Telefoon 14519, Postgiro 14574

HOOFDVERTEGENWOORDIGER IN NED.-INDIË:
Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera)

Opgericht 21 Maart 1900
door Kolonel
G. E. V. L. VAN ZUYLEN

„Het Koloniaal belang is
een algemeen
Nederlandsch belang"

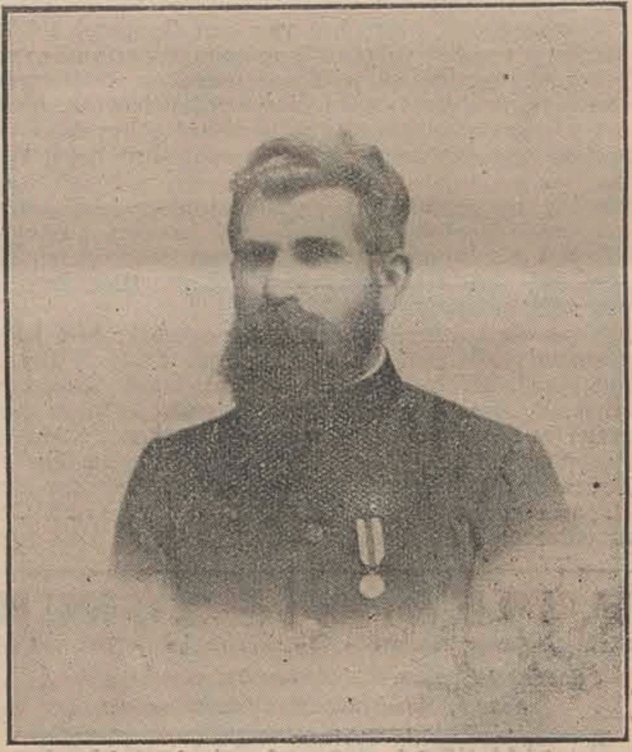
ADRES VOOR ADVERTENTIËN:
N.V. Drukkerij Ten Hagen, Nobelstraat 20, Den Haag
Telefoon 11987 en 11988, Postgiro 17280

BIJ CORRESPONDENTIE DEN NAAM VAN HET BLAD
TE VERMELDEN

DIT BLAD LIGT TER RAADPLEGING EN LEZING OP DE LEESTAFELS DER OOST- EN WEST-INDISCHE MAILBOOTEN EN DER VOORNAAMSTE SOCIETEITEN, HOTELS, CAFE'S EN LEESINRICHTINGEN, ZOOWEL HIER TE LANDE ALS IN OOST- EN WEST-INDIË

Johannes van der Steur.
1865 - 10 Juli - 1925.

Wanneer onze lezers dit Nr. van het Kol. Weekbl. onder oogen krijgen, viert „Pa" van der Steur, de sympathieke directeur van het Opvoedingsgesticht

„Oranje Nassau" te Magelang, zijn 60en verjaardag. Over de groote verdiensten van den jubilaris behoeft — na al hetgeen in den laatsten tijd over hem is geschreven — te dezer plaatse niet meer te worden uitgewijd.

Op den dag van heden, den 10en Juli, zullen duizenden en duizenden, hier te lande zoowel als in Indië, hem gedenken; in de eerste plaats de velen die aan V. d. Steur hunne positie in de maatschappij te danken hebben, en daarnaast de niet minder velen, die met hem hebben medegeleefd en hem steunden in zijn edel, onbaatzuchtig werk.

Wij vertrouwen dat, als straks het uit het hoofdbestuur van Oost en West gevormde comité met het doel aan „Pa" op zijn 60en verjaardag een tastbaar blijk te kunnen geven, als bewijs dat ook onze vereeniging zijn zegenrijken arbeid weet te waardeeren, zijn taak als geëindigd beschouwt, men ook in de toekomst dien onbaatzuchtigen man niet zal vergeten en zijn gaven zal zenden aan het permanente comité van bijstand voor den arbeid van Van der Steur hier te lande, waarvan Mr. J. Bierens de Haan, Museumplein 17 te Amsterdam, voorzitter-penningmeester en Mevr. van Idsinga, Surinamestr. 2 te 's-Gravenhage, secretaresse is.

Het door dat comité uitgegeven periodiek: „Onze kleine Bode", legt in ieder Nr. getuigenis af dat Van der Steur dien blijvenden steun ten volle verdient!

De redactie van het Kol. Weekbl. brengt — ongetwijfeld mede namens al zijne lezers — oprechte hulde aan den jubilaris en hoopt dat het hem gegeven moge zijn, zijn liefdevolle taak nog een reeks van jaren in opgewektheid te vervullen, ten bate der Indische maatschappij

Comité Pa van der Steur.

Ingekomen gelden van 28 Juni tot 4 Juli.

Afd. A.	59.—	Transp.	507.15	Transp.	279.55
A. G.	2.50	Ds. A. R. R.	10.—	Mr. W. C. v. B. J.	5.—
W. H.	1.—	K. P.	2.50	P. M. L. de B. P.	10.—
Cult. Mij. Tj.	50.—	F. W. v. B. W.	3.—	C. J. F.	2.50
Z.	5.60	W. D.		N. H. Mij.	250.—
Mevr. v. B.	2.—	(S. Kring)	14.10	H. J. K.-D.	10.—
K.	1.—	H. C. de G.	91.—	Cult. Mij.	
Red. „de Z."	3.50	W. A. v. d. B	1.20	G. en M.	300.—
G. de H.	0.60	J. C. S. K.	10.—	J. H. L.	10.—
Ambt. D. v. K.	60.—	Pr. Mr. G. A.		G. J. F. B.	2.50
Inv. Br. bk.	11.45	d. l. P.	2.50	W. E.	5.—
N. N.	1.20	G. Ch. G. Sl.	0.60	J. A. M.	25.—
J. L. v. G.	3.—	A. B. P.	2.50	M. H.	10.—
N. N. (Ins.)	6.—	H. M. S.	25.—	O. L. H.	5.—
L. V.	1.80	Wed. F. A.		R. A. Th. W.	6.—
J. D.	10.—	E.-L.	50.—	D. J. M.	2.50
Br. (Paatje)	100.—	A. C. v. d. H.	20.—	A. P. M.	2.50
C. A. v. L.	60.—	Cult. Mn. K. P.		H. K. M.	5.—
N. V. Sf.		(adm. P. B.)	75.—	G. W.	5.—
„Tj.-L."	100.—	S. E. T.	25.—	Th. C. R.	5.—
F. S.	5.—	A. F. v. B.	2.50	B. P Mij.	1000.—
Gen. K. v. d. M.	6.—	Mr. Ph. A. de		Mr. W. S.	5.—
Wed. C. J. S. C.	3.—	L. d. K.	2.50	Dr. W. C. K.	
„ J. A. J.	1.20	Ph. A. B.	2.—	en O. G.	12.50
F. J. B.	1.—	Dr. S. E. B.	10.—	J. A. A. D.	6.—
Wed. P. Sch.	2.50	J. S. A. v. D.	10.—	Dr. J. A. N.	5.—
A. K.	3.60	M. M. R. G. v. H.	5.—	R. v. d. Br. d'O	2.50
D. J. A. V.	5.—	M. J. N.	3.—	G. A. M. M.	2.50
Mej. J. R. N.	1.20	C. J. H.	5.—	Mej. J. R.	2.50
Transp.	f 507.15	Transp.	f 879.55	Samen	f 2576.55

Ontvangen tot 28 Juni (K.W. 2 Juli no. 27) „ 4128.42

Totaal tot 4 Juli f 6704.97

Als mede een gift van Z. K. H. den Prins der Nederlanden.

Met den dank van het Comité dat verdere bijdragen alsnog gaarne in ontvangst blijft nemen.

Door bemiddeling van de Ned. Handelmij., zal den jubilaris, op diens verjaardag, morgen 10 Juli, een bedrag van f 6666.60 worden afgedragen.

Huldiging nagedachtenis Generaal Van Heutsz.

De Commissie tot huldiging van de nagedachtenis van Generaal J. B. van Heutsz deelt ons mede, dat het totaal der ingekomen bijdragen haar in staat heeft gesteld de reeds bestaande plannen nader te omlijnen.

Het stoffelijk overschot van den Generaal zal in den loop van het volgend jaar naar Nederland overgebracht worden en te Amsterdam op de Nieuwe Oosterbegraafplaats ter aarde worden besteld. Daar zal een grafmonument van eenvoudig karakter de laatste rustplaats van den Generaal aanwijzen. Bovendien zal, mede in Amsterdam, een gedenkteeken worden opgericht, dat de herinnering aan dezen grooten Nederlander levendig zal houden, en tegelijk ook als monument een sieraad voor de hoofdstad zal zijn. De plaats voor dit gedenkteeken is nog niet aangewezen.

Voor de uitwerking dezer plannen is een jury gevormd; zij bestaat uit de heeren Prof. J. Bronner, Prof. M. J. Granpré Molière, Ir. J. Gratama, Ir. A. P. Hulshoff, Dr. J. Mendes da Costa en namens het Uitvoerend Comité de heeren F. M. L. Baron van Geen, C. G. Vattier Kraane en Th. J. Veltman; Secretaresse van de jury is Mevrouw Mr. H. van Dam van Isselt, Hoofdcommies ter Gemeentesecretarie van Amsterdam.

Inmiddels zijn, alleen voor het maken van ontwerp voor het grafmonument, verschil[lende] kunstenaars uitgenoodigd, met het resultaa[t dat] de beeldhouwers H. A. van den Eynde, B. [...] Housz en L. Zijl, alsmede de architecten W. [...] hout Czn. en H. Th. Wijdeveld de uitnoodiging [heb]ben aanvaard.

De Jury zal het Uitvoerend Comité van [...] dienen, welke der ingekomen ontwerpen naar [...] meening voor uitvoering moet worden aangew[ezen].

De ingekomen ontwerpen zullen t.z.t. w[orden] tentoongesteld.

Hoe men zich in Oud-Batavia vermaakte

door

M. CH. VAN ROUVEROY VAN NIEUWA[AL]

Vermoedelijk zal het wel aan vele lezers v[an het] Kol. Weekblad bekend zijn, dat er betrek[kelijk] kort geleden van de hand van Dr. de Haa[n een] prachtwerk is verschenen, dat eene uitgebrei[de ge]schiedenis van Oud-Batavia geeft. Een dikke [atlas] met talrijke fraaie reproducties van goed g[...] de foto's van brokken van de oude stad, oude [...] belen, penningen, documenten, enz., enz., op [de ge]schiedenis betrekking hebbende, vullen den [tekst] op de gelukkigste wijze aan. Aan dien atlas [kleeft] alleen het nadeel, dat zij het geheele werk vrij [kost]baar moest maken en dat is in zooverre ja[mmer], dat het boek, 't welk met het volste recht ee[n stan]daardwerk mag heeten, niet zoo licht in een [wij]ten kring van belangstellenden zal komen. W[ij ho]pen daarom met eenigen grond te mogen ver[onderstel]ten, dat het velen lezers van ons weekblad n[iet on]gevallig zal wezen, wanneer wij uit bedo[eld ge]schrift een en ander oververtellen. Jammer [genoeg] gevoelen wij ons niet bij machte dit te doen [op de] prettige, vaak humoristische, dikwijls geestig[e ma]nier, waardoor de schrijver het lezen van [zijn] pennevrucht tot een genot maakt, maar: „ied[er vo]geltje zingt zooals het gebekt is."

Wij willen dan dezen keer een en ander mee[deelen] over de wijze waarop de bewoners van oud-Ba[tavia] ontspanning zochten in een tijd, waarin ha[rd ge]werkt werd en de gelegenheden om zich te [amu]seeren uitteraard zeer schaarsch waren.

Natuurlijk waren er ook daar, evenals elde[rs en] in alle tijden, dagen die als van zelf aanleidin[g ga]ven tot pretmaken.

Daar was in de eerste plaats de Nieuwjaars[dag]. Evenals dat nu nog, althans nog in onzen [...] Indië de gewoonte was, werd die dag reeds [den] avond te voren ingeleid, door het afschieten [van] vuurwapenen en het afsteken van vuurwerk; [men] was daarmede lang niet zuinig, hoe meer [...] hoe liever; niet altijd werd bij dit feestbetoo[n met] de noodige voorzichtigheid te werk gegaan; [gevaar] voor brand was dus lang niet denkbeeldig, [en] de overheid het ontsteken van vuurwerk v[erbood], maar hoewel het verbod telkenjare werd uitg[evaar]digd, nam men daarvan maar weinig notitie; [ook] hier was de verboden vrucht zeer aantrek[kelijk] en voor Hollanders in het bizonder heeft het [han]delen in strijd met ukases van de gestelde [overheid al]ten steeds een groote bekoring gehad. Men [was an]ders in die dagen in het bestraffen van overtred[in]gen alles behalve zachtzinnig!

Op den Nieuwjaarsdag hielden de Gouv[erneur-] Generaal en de „Heeren Raden" 's morgens [re]ceptie tot het ontvangen van de officieele [geluk]wenschen van de verschillende autoriteiten en [ambte]naren der O.-I. Compagnie.

Na afloop van deze recepties begaf men zich [ter] kerke om voor het pas begonnen jaar den ze[gen] des Hemels af te smeeken. Heel rustig verliep [die] dienst veelal niet; onze vaderen zagen niet op t[egen] een stevig glas en op Oudejaarsavond werden [...]

..mmetjes extra buitengezet en begoten! Het ge..g was dat op nieuwjaarsmorgen zeer velen be..st beschonken door de stad rondzwalkten en dat overal geducht spektakel gemaakt werd.

Na afloop van de godsdienstoefening trok een ..ep schutters door de straten om de autoriteiten ..k te wenschen, hetgeen mede aanleiding gaf .. het plengen van hartige offers.

De Chineezen gingen, onder veel vertoon, waar..n ze aartsliefhebbers zijn, rond om aan die amb..aren, wier gunst en vriendschap hun nuttig ..den zijn, alsmede aan hunne schuldeischers, ge..enken aan te bieden. Die „vriendschap" gaf her..ldelijk aanleiding tot knoeierij met Chineesche ..anciers, pachters en meer van dat volkje. Van .. standpunt handelde John Chinaman conse..nt; zijne opvatting is toch: houd de booze gees..te vrind, de goede doen ons geen kwaad, daar.. zijn ze nu eenmaal goede geesten; eene ziens..e die blijk geeft van een praktischen geest!

..en andere algemeene, officieele feestdag was .. dag van de herdenking der verovering van Ja..., op den 30en Mei 1619. Op dien dag werd in .. kerk gepreekt en een dankdienst gehouden; ..na begaven regeering en schepenen zich naar ..aadzaal, waar het op dien dag benoemde nieu.. college geïnstalleerd en het aftredende bedankt ..d. De inwendige mensch werd daarbij niet ver..n. Er werd in de stad druk gevlagd; van het ..eel, de wallen en de op de reede liggende sche.. knalden kanonschoten, 's avonds illuminatie.

..n de eerste jaren na de verovering kon het pu.. zich vergasten aan eene groote parade van de ..tterij. Maar spoedig kwam hierin de klad en .. militaire vertoon eindigde gewoonlijk in een ..en janboel. Dus voortaan geen parade meer; ..plaats hiervan maakte de indrukwekkende krij..schaar een marsch door de stad.

Over het algemeen verliep dit herdenkingsfeest ..s al kalm; later vond men dat één enkele dag ..vieren wel wat weinig was en knoopte men er .. een paar dagen aan. Ongelukkigerwijze liep ..oen mis, zoodat het op die dagen vaak nog al ..oerig toeging.

..en Indië onder Engelsch bestuur kwam, werd .. feest niet gevierd; in de plaats hiervan her..den de nieuwe meesters den dag waarop zij Cornelis veroverden. Het was wel — om het .. eens zacht uit te drukken — eigenaardig, dat .. feest de Hollanders braaf meepimpelden!

..n derde dag, voor allen van gewicht, was die .. afvaart van de „retourvloot", die de in Indië ..melde koopwaar naar Holland overbracht; ..d plaats in November of December, naar ge.. de wind voor de reis gunstig geacht werd; .. werd er in Januari eene tweede bezending ..cheept. Later werd het gebruikelijk een „vóór..." af te zenden; hierop volgde dan eene twee.. bezending en ten slotte een schip met allerlei ..sche waren, voornamelijk thee en porselein, ..de de „boeken", waarin de administratie was ..den.

..t de retourvloot maakten de „verloste" (ont..n) ambtenaren de terugreis naar patria.

.. colli van de ladingen werden „gebrand" ..rkt). Overbodig was deze maatregel niet; .. opvarende maakte van deze gelegenheid ge..om voor eigen rekening koopwaar mede te ..len, die hij in Holland met een zoet winstje .. hand zette, zonder dat het profijt door on.. voor vracht werd verkleind. Maar menigeen ..et zoo sluw aan te leggen, dat er, ondanks dat ..den" en scherp toezicht, nog heel wat ter .. werd meegenomen, ten nadeele van de win..der Edele Compagnie.

..spreekt vanzelf dat de terugreis van die ..n, evenals de aankomst van vaartuigen uit ..derland, die post en allerlei benoodigdheden ..achten, heel wat leven in de brouwerij ver..kten en een zeer welkome afwisseling in het ..ige bestaan gaven.

..pties bij den Gouverneur-Generaal o.a. braken nu en dan den dagelijkschen sleur, maar pretjes waren die bijeenkomsten toch niet. Men zag daarop een curieuse mengeling van stijve officieelheid en naïeve ongegeneerdheid. In 1775 nog ontving de G.G.-gastheer vaak zonder jas, in een soort mouwvest; ook de mannelijke bezoekers zaten zonder dat deftige kleedingstuk. Zij namen plaats op twee rijen stoelen; ieder wist op welke hij, op grond van zijnen rang, mocht gaan zitten. De Gouverneur-Generaal dronk zijnen gasten toe, waarbij de hierarchieke volgorde der rangen strikt in acht werd genomen; aan den anderen kant ging het weer gemoedelijk toe, daar de heeren doodgewoon een vaderlandsche pijp rookten. Dames vertoonden zich op zoo'n receptie maar weinig en die er waren spraken niet veel. 't Was dus tamelijk saai! En vroolijkheid, verstrooiing, had men wel noodig in een stad, waarvan reeds om 7 uur de poorten werden gesloten, waarop ten 8 ure eene taptoe volgde, terwijl ten 9 ure eene klok werd geluid, als een sein dat alle herbergen moesten sluiten; aan „nachtvergunningen" deed men in die dagen nog niet.

Daar de gelegenheden om zich buitenshuis te amuseeren zoo goed als geheel ontbraken, trachtte men natuurlijk den vrijen tijd zoo spoedig mogelijk binnenshuis door te brengen. Veel nam men zijne toevlucht tot muziek, waarvoor over het algemeen groote liefhebberij was; de „krontjong", in de laatste jaren ook in Holland geen onbekende meer, was in die dagen zeer populair. Menige familie vormde uit hare slaven orkestjes, die bij bezoek en bizondere gelegenheden van hunne praestaties deden genieten. In een vorig artikel over het leven in Oud-Batavia vertelden wij reeds van avond-roeitochtjes over de frisch-geurende moddergrachten, onder muziek van slaven-orkesten.

Evenals de menschen van thans, waren de bewoners van Oud-Batavia (vooral het vrouwelijke gedeelte) verzot op dansen. Op zoo'n dansavond ging het heel huiselijk toe; wegens de warmte huppelden de heeren rond zonder jas, ook de pruik mocht afgelaten worden, maar, daar de Hollander altijd benauwd is voor „tocht", werd dit sieraad vervangen door een hooge, witte gesteven muts! Het is moeilijk zich voor te stellen welk een effect zulk een aantal door elkaar springende koks en banketbakkers moest maken! Voor verlichting dienden een groot aantal walmende vetkaarsen. Het was gebruikelijk dat op dergelijke bijeenkomsten de gasten hunne bedienden meebrachten; de gastheer kon dan met recht zeggen, dat hij zijn „huisje vol" kreeg. Op het voorerf posteerden zich verkoopers van allerlei snoepwaar, waarvan de inlandsche keuken een zeer groot aantal variëteiten kent. Die menschen hadden het op zoo'n avond druk, door de menigte belangstellenden, die vanaf dat voorerf naar het feest stonden te kijken; deze liefhebberij (het zg. „nontonnen") is iets specifieks Indisch.

Een andere pret bestond hierin, dat men 's nachts uren aaneen in eene lange sliert rijtuigen door de doodsche straten rondtoerde begeleid door menschen met brandende fakkels. Natuurlijk werd zoo'n tocht opgeluisterd door muziek, die voor geestelijke verkwikking zorgde, terwijl meegevoerde eet- en drinkwaren meer materieele behoeften bevredigden.

De dames schiepen behagen in wandelingen in den maneschijn, zooals alleen tropische nachten dien kunnen geven. De slavinnetjes lichtten hare meesteressen daarenboven nog bij met kaarsen (straatverlichting was een onbekend begrip). Werd er hier of daar eene wajangvertooning gegeven, dan bleven de wandelaarsters daarnaar kijken; had de vertooning plaats ten huize van een gegoeden Chinees, dan noodigde deze, met Oostersche gastvrijheid, de dames uit binnen te komen en tracteerde hij zijne bezoeksters op thee, *kwee-kwee* (gebakjes) en *manisan* (confituren).

Het dansen door *ronggings* (inl. danseressen, zeer dikwijls publieke vrouwen), hanengevechten

en goochelaars trokken steeds een kijkgraag publiek. Nu en dan hadden er wedstrijden plaats in het schieten op papegaaien.

Vastenavond, Driekoningen en St. Nicolaas werden, als in patria, gevierd. Het kaartspel werd veel beoefend; vooral de dames deden er graag aan.

Er was ook een tooneel, maar dit had nog al eens tegenkanting te verduren van kerkelijke zijde, die er een gevaar voor de zedelijkheid in zag. De uitvoeringen hadden plaats in het „Heerenlogement", tot den bouw waarvan de G.-G. van Imhoff vergunning had verleend en dat voornamelijk bestemd was voor vreemde kooplieden. De acteurs waren natuurlijk dilettanten; hun „diletto" werd evenwel niet weinig bezwaard door de voorwaarde, dat zij drie jaren aan het gezelschap verbonden moesten blijven en iedere 14 dagen eene uitvoering moesten geven, eischen, die niet malsch mogen heeten. Men kon zich voor 50 rijksdaalders per jaar abonneeren en had dan eene vaste plaats, overeenkomstig den rang van den abonné; natuurlijk waren er ook vrije plaatsen.

Naar de uitvoering namen de dames eene slavin mede, die het kwispeldoor harer meesteres meedroeg. Om 9 uur viel het gordijn. Als een waardig besluit van den avond werden de toeschouwers onthaald op acrobatische toeren! Eene samenvoeging van genietingen, die aan originaliteit weinig te wenschen overlaat!

Een tijd lang kende men ook eene soort variété. In 1780 kreeg zekere Jan Bonhosz vergunning voor een tooneel, maar deze vreugde was, tengevolge van gebrek aan tact van den impressario, van korten duur. Het was alweer de geestelijkheid die roet in het eten wierp. Op zekeren dag zoude er Avondmaal worden gehouden; met het oog daarop werd den theaterdirecteur het spelen op dien dag verboden. Prettig vond deze het niet, maar hij moest gehoorzamen. Bij eene uitvoering, voorafgaande aan den Avondmaalsdag, doet hij aan het publiek mededeeling van het verbod, er bijvoegende: „dat ook andere luijden haren tijd moeten hebben om te speelen." Elegant was dit niet, diplomatiek evenmin. De kerkeraad vatte de uitlating op als „godslastering"; gevolg: 100 ducatons boete. „Ça fait réfléchir!"

Cocosvezel-Industrie in Ned.-Indië.

Naar wij uit de beste bron vernemen, is een Syndicaat opgericht ter verdere bestudeering van de plannen en projecten van den heer B. G. H. van der Jagt, betreffende de ontwikkeling van een cocosnotenindustrie in Nederlandsch-Indië.

Een reeks artikelen werd in het Koloniaal Weekblad van 18 Dec. 1924, van 5 en 12 Maart, en 9 April dezes jaars door hem gepubliceerd over deze aangelegenheid. Volgens door ons ingewonnen informaties is het Syndicaat gevormd met overwegend Nederlandsch kapitaal. Zelfs is de steun van Nederlandsche zijde zoo groot, dat de heer van der Jagt zijn artikel in het Koloniaal Weekblad van 9 April grootendeels herroept, d.w.z. dat men volgens zijn meening in „particuliere kringen" wel interesse voor een nieuwe zaak in Nederland kan vinden, mits men den juisten vorm maar aan kan geven waaronder men gesteund kan worden.

Het eenigen tijd geleden in de pers verschenen bericht, over de demonstratie te Laren, was niet juist, men had wel inlichtingen verkregen die ter goeder trouw verstrekt waren, maar die niet den juisten samenhang der zaak weergaven.

Een technische commissie zal gevormd worden, die eerst de plannen zal bestudeeren, waarna overgegaan zal worden tot het bouwen van een proefinstallatie, waarvoor *f* 50.000.— beschikbaar gesteld zijn. Wanneer ook deze proefinstallatie haar deugdelijkheid bewezen heeft, zal overgegaan worden tot het bouwen van een bedrijf in Indië.

Ontwapening.

Mijnheer de Redacteur.

In het Koloniaal Weekblad komen telkens richten voor over onderzoekingen naar het we lijk bestaan van den orang pendek, en las ik la naar ik meen in de Nieuwe Rotterdamsche rant, dat een Inlandsch hoofd er een aangesch had, maar het spoor in het bosch verloren had

Dat hoofd was ervan overtuigd, dat hij degelijk een orang pendek en geen beer op korrel genomen had.

Aangezien men van dit schepsel wel schijn weten, wat hij niet is, maar niet was hij wel is het mij veroorloofd een lans voor hem te bre en vraag ik mij af, wanneer hij eens een men staand op een lagen trap van ontwikkeling b te zijn, of iedereen maar het recht heeft, op los te paffen.

Mocht hij blijken een dier te zijn, dan is het ieder geval een, dat niemand kwaad doet en zeer zeldzaam schijnt voor te komen.

Ik vraag mij af, of in dat geval niet veeleer besluit tot bescherming moest genomen worde is mijn voorstel erop aan te dringen, als de w schap zekerheid aangaande het bestaan van orang pendek wenscht, dat men dan zal trac een exemplaar levend te bemachtigen en er in geval op te schieten.

U ten zeerste dankend voor de plaatsruimte.

Met de meeste hoogachting,
F. VAN PESK

's-Gravenhage, 26 Juni 1925.

Naschrift der Redactie.

De geachte inzender heeft gelijk. Het door bedoelde geval heeft betrekking op den paserah de marga Toeloeng Selapan (Komering Ilir), hoofd onlangs een orang pendek moet hebben geschoten bij Talang Rimboe; hij beschreef dit — evenals zoovelen die een ex. hebben gezien als een soort recht-opgaande aap, met lang ha

Meermalen is het ook voorgekomen dat Inl sche jagers, aangemoedigd door vrij hooge mies, met schietwapens ijverig jacht op een hebben gemaakt, zij het dat het aangeschoten nog steeds gelegenheid heeft gevonden te ontko

We meenen echter dat het doel der jon helaas mislukte, opsporings-expeditie onder lei van kapitein Bor was, te trachten een *le* exemplaar van den Sedapak te bemachtigen. heer Fischer op Poeloe Rimau (Palembang), zich sedert jaren voor de zaak interesseert — evenals kapitein Bor de meening is toegedaan de aapmensch, of menschaap werkelijk *bestaa* heeft zelfs het denkbeeld aan de hand gedaan bij de drijfjachten van een groot net gebrui maken. Of dit inderdaad heeft plaats gehad op terrein van onderzoek in het Poeloe Rimau'sc ons nog niet bekend.

Doch hoe het ook zij, met de strekking va schrijven van den heer Van Peski zal ieder denkend mensch zich kunnen vereenigen; sympathiek voorstel verdient volle aandacht.

Van Week tot Week.

30 JUNI—6 JULI.

Het Indisch Onderwijs Comité †. In de op 4 dezer ge houden algemeene vergadering van het Indisch Onderwijs Comité werd op voorstel van het alge meen bestuur besloten tot ontbinding van het Co mité wegens te weinig belangstelling bij het Ne derlandsche volk voor hetgeen het comité beoo de en daar het bestuur geen contributie van leden wilde heffen, wanneer het niet de overtu ging had, dat het verrichte werk in een go

verhouding stond tot het bedrag der geheven contributie.

ldiging Dr. R. D. M. Verbeek. Dezer dagen is Dr. R. D. M. Verbeek te Den Haag, die onlangs zijn 80en verjaardag vierde, opnieuw een waardige hulde gebracht door de aanbieding van een aan dezen geleerde gewijd gedenkboek. Op den inhoud — uitsluitend bestaande uit bijdragen over de geologie van den Indischen Archipel — komen we nader terug.

op Java. In de week van 17 tot en met 23 Mei zijn op Java 147 gevallen van pest gerapporteerd, waarvan in de afd. Temanggoeng 13, Magelang 8, Jogjakarta 1, Soerakarta 4, Bojolali 27, Klaten 13, Sragen 3, Salatiga 5, Kendal 4, Pekalongan 1, Poerbolinggo 68.

ersiteit Leiden. Na verdediging van een proefschrift „Drie Javaansche goeroe's, hun leven, onderricht en Messiasprediking", is bevorderd tot doctor in de letteren en wijsbegeerte (Indische letteren) de heer G. W. J. Drewes, geb. en wonende te Amsterdam.

Doctoraal examen Ind. recht de hr. Mr. Soesantro Tirtoprodjo, Raden Wirjono Koesomo, Mr. R. Hadi, Phoa Liong Gie, Mr. B. Damen, Mr. A. H. M. Janssen, Mr. Ch. Thomasse.

Candidaatsex. Ind. recht de hr. P. W. de Leede, J. A. Ament, F. A. Hoogveld, W. Schols.

Taalkundig candidaatsexamen Indologie de hr. J. Bakker.

bouwhoogeschool Wageningen. Ingenieursexamen koloniale boschbouw de hr. P. C. M. Fluijt.

erleiding te Poerworedjo. Een bedrag van *f* 415.000 is toegestaan voor de waterleiding te Poerworedjo. (Aneta, 1 Juli).

erwijs op Java. Op Java is voor 70 pct. der bevolking gelegenheid onderwijs te bekomen, terwijl slechts 22.6 pct. daarvan gebruik maakt. (Mededeeling van den Directeur van Onderwijs in den Volksraad).

ilaire pensioenen. In den Volksraad werd de motie-Kiës tot gelijkstelling van de pensioenen voor 60-jarige militairen voor en na 1920 gepensionneerd, met 24 stemmen tegen 14 aangenomen. (Aneta, 30 Juni).

Exter van den Brink †. De commissaris van politie te Semarang, de hr. B. C. Exter van den Brink, is aan malaria tropica overleden. (Aneta, 2 Juli).

Indische Jaarbeurs. Volgens bericht uit Bandoeng bestond zeer groote belangstelling voor de Nederlandsche afdeeling op de Ned.-Indische Jaarbeurs, die op 20 Juni werd geopend.

Behalve de inzendingen voor de electriciteitstentoonstelling zijn de inzendingen uit Nederland vereenigd in een afzonderlijk paviljoen, het z.g. Hollandsche paviljoen. Dit neemt vanwege de groote verscheidenheid van inzendingen een zeer bijzondere plaats in.

De correspondent in Nederland van de N.-I. Jaarbeurs, de heer W. C. A. H. v. d. Hoeven, is als vertegenwoordiger voor 10 Nederlandsche firma's eenigen tijd geleden naar Bandoeng vertrokken en zal na afloop van de Jaarbeurs Java bereizen voor het aanknoopen van relaties.

Thans is de Jaarbeurs gesloten. De datum en tijdsduur der zevende Jaarbeurs, met Landbouwtentoonstelling is reeds vastgesteld, n.l. van 26 Juni tot 11 Juli 1926. (*Vaderland* en *Aneta*).

†. Te 's-Gravenhage is op den leeftijd van 58 jaar overleden de heer J. Baas, gep. hoofd eener openbare school in Ned.-Indië.

scheiding. Bij Kon. besl. is benoemd tot ridder in de Oranje Nassau-orde de heer A. Nanning, waarnd. 1e werktuigkundige bij den dienst der Scheepvaart in Ned.-Indië.

stichting. Men meldt aan het Haagsche Anetakantoor: Door een vriendenkring van Nederlandsche en Indonesische medewerkers aan het tijdschrift Oedaya is een stichting tot stand gekomen, ten doel hebbende bijstand in velerlei opzicht te verleenen aan Indonesiërs, die in Nederland de[-]en bijstand en voorlichting van bevriende zijde behoeven en wenschen

leeraarsbenoemingen. Bij Kon. Besluit zijn benoemd aan de Rijksuniv. te Leiden in de faculteit der letteren en wijsbegeerte voor onderwijs in de Nederlandsche geschiedenis tot gewoon hoogleeraar dr. H. T. Colenbrander, met eervol ontslag als hoogleeraar in de geschiedenis van Ned.-Indië en in de historie en de methode der zending; tot gewoon hoogleeraar voor onderwijs in de koloniale geschiedenis en in de historie en methode der zending benevens in de archaeologie en oude geschiedenis van Ned.-Indië dr. N. J. Krom, met eervol ontslag als buitengewoon hoogleeraar.

Indië en de Olympiade. Het comité tot steun aan de Olympische Spelen in Nederland Sumatra's Oostkust (mr. J. Lieftinck te Medan) heeft reeds een bedrag van ruim *f* 40.000 gestort ten bate van de Olympische Spelen te Amsterdam. (N. R. Ct.).

„Indische specialiteiten". Tegenover het verlies aan „Indische specialiteiten" in de Tweede Kamer door het niet herkiezen van de H.H. Gerritzen c.s., staat een aanwinst door het binnentreden der H.H. Ch. G. Kramer, S.D., oud-Volksraadslid (thans lid van de Eerste Kamer) en mr. dr. A. M. Joekes, V.-D., o.a. oud-lid van den gemeenteraad van Semarang.

Kunst, Kunstnijverheid en Huisvlijt.

Boeatan op de „Bibabo".

Als dit nummer van het „Koloniaal Weekblad" den lezers onder de oogen komt, behoort de tentoonstelling van *„Bibabo"*, waaraan *„Boeatan"* deelneemt, al haast weer tot het verleden, want Maandag 13 dezer is zij onherroepelijk gesloten. Wij hopen echter, dat nog vele leden van „Oost en West" van dezen wenk gebruik zullen maken om in deze paar laatste dagen een kijkje te komen nemen ter stedelijk expositiegebouw in de Gevers Deynootstraat te Scheveningen, dat, hoewel aan de electrische lijnen van Rotterdam en Leiden, toch te afzijdig schijnt gelegen om vanzelf veel bezoek te trekken. Zij zullen zich hun gang niet berouwen, want er is veel bezienswaardigs. De *„Bibabo"* heeft een goede pers. Zonder grootspraak mag hier 't oordeel van velen herhaald worden: „Boeatan", met haar Indische kunstnijverheidschatten, die aan groote schutsels midden in de zaal opgehangen, mooi uitkomen, maakt er de *clou* van uit.

Het Vaderland schreef dezer dagen o.a.:

„De Jaarbeurs Bibabo is geheel bezet en alles goed verzorgd. De vele mooie stands, die te bewonderen zijn en de gezellige sfeer, waardoor de Bibabo zich kenmerkt, zullen stellig een druk bezoek bevorderen.

„Boeatan" heeft er een bizonder aardig ingerichte stand met veel fraais.

Vooral 's avonds is het gezellig op de Bibabo. De mooie illuminatie van de zalen, de goede muziek, het succes van Elmer Spyglas, de mooi verlichte en versierde dans- en consumptiezaal, dit alles maakt het bezoek aan de Bibabo overwaard.

Zaterdagmiddag kunnen ook de kinderen profiteeren, poppenkast en goochelen staan op het programma."

De volijverige dames der Boeatan-propagandacommissie hebben ook nu weer gezorgd, dat er gelegenheid is om onder het gebruik van naar den eisch klaargemaakte Indische versnaperingen eenige oogenblikken aangenaam te verpoozen te midden van het fraaie handwerk, uit de meest verschillende oorden van Insulinde afkomstig, welke zoo glansrijk de vergelijking kunnen doorstaan met alles, wat op dit gebied, in Nederland en elders vervaardigd, hier is tentoongesteld, zoowel wat batik- en weefwerk, als wat koper-, schildpad- en vlechtwerk als anderszins betreft.

Wat komt die Vorstenlandsche batik-*dodot* (Javaansch statie-kleedingstuk) met zijn donkerblauw middenvlak, door fijnbruinen pijlenrand afgezet, prachtig uit op den achterwand van de „Boeatan"-stand en niet minder de beroemde ikats van Soemba en de Timoreilanden, zoowel als de fleurige Balische en Sumatraansche brocaten.

Het is zoo goed, dat al dit moois nu ook eens bewonderd kan worden in een geheel andere sfeer en omgeving van toeschouwers als die van Boeatan's Toonkamers in de Heulstraat 19 in Den Haag. Die bewondering is een genot, die ons geheele Nederlandsche volk deelachtig moet worden. Daarom verheugt 't ons altijd ten zeerste als ook elders dit prachtwerk op waardige wijze wordt tentoongesteld en verkocht, zooals o.a. sedert enkele weken 't geval is met de

MENANGKABAUSCHE WEEFSELS

in *De Vuurslag,* waarover de kunstcriticus de B(oer) in de jongste *„Hofstad"* o.m. schrijft:

Haarlem en Omstreken.

„Een kunst als deze, hoe simpel ze ook lijkt, maakt sprakeloos als een wonder. De schoonheid, hoe positief ook uitgemeten, heeft dat ondefinieerbare, dat veroorzaakt door den afstand van twee culturen, die naar elkaar toeneigen, die sporen van aanvoeling vertoonen en toch elkaar nog niet volkomen begrijpen. Wij weten allen wel, dat wij dit nog niet kunnen, dat wil zeggen, wij, voor zoover we Westerlingen zijn. Wij zullen het over zooveel jaar misschien wéér kunnen.

„Natuurlijk heeft ook de tijd weer iets van zijn eeuwige glorie verleend. Er zijn nog altijd menschen, die meenen, dat de schoonheid van een ding in zijn nieuwheid ligt. Maar hoe heroisch de strijd tegen het verval ook mag heeten, wanneer die strijd niet geregistreerd wordt in het aanzijn van het ding zelf, dan ontaardt zij licht in valsche glorie. Dan wordt de politoer oppermachtig. Wij leven en de dingen om ons heen moeten met ons meeleven, alles naar het tempo van zijn aard. Daarom is het zoo jammer, dat zoo weinig kunstnijveren nog begrijpen, dat een ding zóó gemaakt moet worden, dat het schooner wordt door het gebruik. Een glas wordt pas volkomen mooi, wanneer het de verweringen krijgt van den tijd, wanneer het opaliseert; een weefsel, wanneer de schemer van den tijd, de dauw van den eeuwigen morgen er over komt te liggen. Dit hebben de kunstenaars van dit land (Ned.-Indië) dat — ik ben er trotsch op het te kunnen zeggen — óók mijn land is, begrepen.

„Onder de vele weefsels zijn die, waarover de glans ligt van verdoft purper, misschien wel het schoonst. Ik schreef eerst verdoofd purper; maar de gloed ervan is mettertijd alleen maar ingetogener geworden. Er is meer boersch patroon onder; maar welk een raffinement heeft deze landelijkheid.

„Wat mij verbaast is de goedkoopheid van deze weefsels. Dit is een kant, waarmee de estheticus zich gewoonlijk niet inlaat, al is het niet oncultureel. Maar mijn opmerking heeft een bedoeling: niet alle kunstzinnige menschen hebben altijd een kans; het is zaak, dat zulke zaken, die exempel kunnen zijn, komen in omgevingen, waarin ze bevruchtend kunnen werken. Wanneer de regeeringen in het Westen thans reeds op het niveau stonden, waarop zij, hoop ik, eenmaal zullen komen te staan, dan zouden zij uit een zuiver cultureel belang reeds beslag leggen op zulke schoonheid."

Wat de eerste alinea betreft, zijn wij 't natuurlijk volkomen met den schrijver eens. In denzelfden trant hebben wij ons gevoelen daaromtrent ook meermalen uitgedrukt; het is een der drijfveeren geweest van „Oost en West" tot de oprichting van „Boeatan", nu bijna 25 jaar geleden en verblijdend is 't zeker, dat ditzelfde gevoelen meer en meer gedeeld wordt, getuige o.a. ook de zoo nuttige, onvermoeid vol gehouden propaganda-arbeid van de afdeeling Apeldoorn onzer Vereeniging.

Naar aanleiding der tweede alinea zouden wij willen opmerken: *er zijn ook zoovele menschen, die meenen, dat de schoonheid van een ding in zijn oudheid ligt.*

Uitteraard is dit een opvatting van verzamelaars en van antiquairs. Helaas vinden deze ook vele navolgers en nasprekers onder leeken, wat zeker niet waarderend en aanmoedigend is voor de hedendaagsche kunstnijveren en *onwaar*, want een nieuw ding kan even mooi zijn, evenveel kunstwaarde hebben als een oud. Het moge de zoozeer geprezen en gezochte „verwering en schemering van den tijd" nog niet verkregen hebben, dit is slechts een kwestie van geduld; over ettelijke jaren wordt het nieuwe immers oud. Dit begrepen de kunstenaars van daarginds wèl en maken of koopen nieuwe kunststukken van landgenooten, dan wel minderwaardige, westersche import-artikelen, als zij, veelal uit geldnood, besluiten aan oudheidlievende Westerlingen hunne schatten, waaraan voor hen vaak zoo dierbare herinneringen verbonden zijn, te verkoopen.

In de laatste alinea van bovenstaand schrijven wordt een zeer gewichtig punt aangeroerd, waarop ook dezerzijds reeds meermalen de aandacht is gevestigd: *de goedkoopheid van dit prachtwerk*. In vergelijking met den Europeeschen kunst-arbeid is het werkelijk spotgoedkoop, bijna „te geef". Dit is voornamelijk een gevolg van het feit, dat de tijd, aan het werk besteed, voor de Indonesische kunstnijveren nog van minder waarde is dan voor de Westersche, die door de levensomstandigheden hier steeds meer worden opgezw[illegible] Maar ook in 't Oosten is dit aan 't veranderen. Laat daarom profijt trekken van het oogenblik. Wij g[illegible] vooral aan minder met het „aardsche slijk" bed[illegible] kunstminnenden den raad, thans zooveel mogelijk die Indonesische kunstschatten in hun onmiddel[illegible] omgeving te brengen, om er hun hart aan op te h[illegible] met volle teugen er van te genieten.

Persoverzicht uit de Indische Blad[illegible]

I. UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De begrooting-1926 (vervolg).

De Indische begrooting voor 1926 bevat posten, [illegible] voerig toegelicht door Memories: *Terugkoop van [illegible] ticuliere landerijen, Afd. Oorlog, Marinebegrooting* [illegible] *Loc.* 25 Mei); *Gouvernements Bedrijven, Nieuwe s[illegible] en tramwegen (De Loc.* 26 Mei); *Het Nieuwe Co[illegible] met de K. P. M. (De Loc.* 29 en 30 Mei).

De Loc. (26 Mei) bespreekt de begrooting en is [illegible] rast wat betreft twee punten: ten eerste hoe goed [illegible] er voorstaat — en hier mag de dankbaarheid zich [illegible] der voorbehoud uiten; ten tweede hoe weinig [illegible] verhouding tot den gunstigen financieelen toestand [illegible] productieve welvaartspolitiek wordt gedaan.

In het tweede desbetreffende hoofdartikel zie[illegible] *Loc.* (27 Mei) geen baat in *de nivelleering:* Wat [illegible] het, eenerzijds de begrootingen van de jaren 193[illegible] te ontlasten door gedurende de periode 1926—'3[illegible] den voor extra-aflossing te bestemmen, wanneer [illegible] door de voortzetting der verwaarloozingspolitiek [illegible] derzijds die jaren 1932 e.v. wellicht met veel meer [illegible] lioenen dan de ontlasting bedraagt, belast. W[illegible] eeniger tijd zal er, nu hier, dan daar, een zoo[illegible] noodtoestand ontstaan, dat zware vernieuwingen [illegible] herstellingen geen dag meer kunnen worden uitge[illegible]

Waar „De Loc." wees op het verrassende [illegible] schot van *f* 88 millioen op den gewonen dienst [illegible] 1924 en de verwachting uitsprak dat ook voor '25 [illegible] '26 op belangrijke overschotten valt te rekenen, al [illegible] men dit ook in de begrooting nergens voldoende [illegible] delijk aangegeven, verschenen heftige ontkenn[illegible] in de pers. In *De Loc.* (3 Juni blz. 33) wordt hi[illegible] uitvoerig rekenschap gegeven.

Vrouwen- en kinderarbeid.

De beteekenis van de ontwerp-regeling voor [illegible] wennacht- en kinderarbeid werd door *Civis* in het [illegible] *Nwsbl.* van 9 Mei uiteengezet. In het *Bat. Nwsbl.* [illegible] 27 Mei wijst *Civis* o.m. op het zoo juist verschenen [illegible] deelingsverslag van den Volksraad. Het is een vol[illegible] „politiek" verslag en als zoodanig dan ook precies [illegible] het, als een weerslag op de ontwerp-regeling, [illegible] moet. Onder het hoofd: strekking en beteekenis [illegible] het ontwerp, komt al dadelijk de tegenstelling om [illegible] hoek kijken: „Vele leden achten het echter raad[illegible] de noodige voorzichtigheid te betrachten en de [illegible] kingsfeer van de verbodsbepalingen tot betrek[illegible] enge grenzen te beperken. Dergelijke bepalingen [illegible] ten toch zoo al niet aanpassen, dan toch ernstig [illegible] ning houden met de onder de bevolking te dien [illegible] zien levende begrippen. En het zal wel algemeen [illegible] worden, dat de Oostersche begrippen omtrent ar[illegible] verhoudingen aanmerkelijk afwijken van de W[illegible] sche. Hoezeer het dan ook voor de hand zou [illegible] aan te vangen met bestrijding van misbruiken [illegible] waar zij het veelvuldigst en in ernstige mate [illegible] men, n.l. bij de midden- en klein-bedrijven, het [illegible] leszins te verklaren, dat het thans voorgestelde [illegible] hoofdzakelijk *bepaalt tot bedrijven onder Europ[illegible] leiding, welke de strekking dier bepalingen be[illegible] als redelijk erkent. Het aldus door deze bedrijven [illegible] geven voorbeeld zal zijn gunstigen invloed niet [illegible] zoodat geleidelijk de mildere begrippen onder de [illegible] volking ingang zullen vinden en alsdan de voor[illegible] bepalingen tot het midden- en kleinbedrijf kunnen [illegible] den uitgebreid.* De Inlandsche vereenigingen vinden [illegible] hier een vruchtbaar arbeidsveld om de Inheemsche [illegible] er toe te brengen uit eigen beweging in den geest [illegible] de voorgestelde bepalingen te handelen."

Het *Bat. Nwsbl.* van 2 Juni (1ste bl.) vertelt e.e.[illegible] omtrent de arbeidstoestanden, welke in vele van [illegible] kleine Inlandsche, Chineesche en andere inheemsche [illegible] bedrijven in Ned.-Indië voorkomen. Zij zijn bovendien [illegible] bekend — zoo besluit het blad —, de midden-e[illegible] sche toestanden in het klein-bedrijf van Inlanders [illegible] Chineezen. In het eene treft men slechtere verhoud[illegible]

...n dan in het andere aan.

Ten slotte vestigen wij de aandacht op het artikel: *Kinderarbeid in Shanghai*, in *De Loc.* van 2 Juni.

Arbeidstoestanden op de panglongs.

De *Java-Bode* (28 Mei) schetst in een hoofdartikel arbeidstoestanden op de panglongs, gedeeltelijk in Bengkalis, gedeeltelijk in den Riouw-archipel gelegen. Concessies zijn hier verleend aan Chineezen, die voor een bepaalden tijd het recht kregen op deze eilanden hout te kappen en houtskool te branden. De tauke's, die gewoonlijk in Singapore verblijf houden, stellen in den regel op hun panglongs kapala's aan, die bijgestaan worden door assistent-kapala's en krani's. De koelies zijn Chineezen. Op deze panglongs heerschen ontzettende toestanden op arbeidsgebied, welke eerst in den laatsten tijd meer bekend geworden zijn, doordat de panglongs onder de inspectie voor de Buitengewesten van het Kantoor van Arbeid zijn gekomen. Uit het verhaal is wel duidelijk welke groote verbeteringen de arbeidsinspectie ten deze aan kan geven en strengelijk doorvoeren. De „*J. B.*" acht allereerst een streng doorgevoerde inspectie noodig. Verbetering in deze ongelooflijke toestanden is niet dan zeer geleidelijk te verwachten, doch de grootste wreedheden en de ergerlijkste misstanden kunnen spoedig uit de wereld zijn.

Mogelijkheden. In Celebes' Binnenlanden.

Te Bandoeng bestaat een textielinrichting voor opleiding in de weverij. Bovendien worden er toestellen en grondstoffen verstrekt, ten einde de Inheemsche industrie op te bouwen. Het interessante jaarverslag over 1924 van het Dep. van L. N. en H. meldt, dat *een handweeftoestel* werd geconstrueerd, dat practisch zeer goed voldeed. Wanneer men nu weet welke slechte kwaliteiten geweven goederen soms door de Inlandsche markt worden opgenomen, dan kan men zich een denkbeeld vormen van *de beteekenis van een omvangrijke eigen klein-industrie.* De *Sumatra Post* (5 Juni) dacht daarbij ook aan de Oostkust, die heel wat van die goederen verbruikt en waar ongetwijfeld plaats zou zijn voor een huisindustrie, die tallooze gezinnen een goed bestaan zou kunnen verschaffen en die een begin zou kunnen vormen van *een Oostkustsche nijverheid.* Hiermede zou dan gepaard kunnen gaan de productie in het eigen land van die gewassen, die de grondstoffen voortbrengen, waarvoor tal van soorten „*...mus*" zich bij uitstek schijnen te leenen. Een krachtige ontwikkeling van de huisweefindustrie toch wordt belemmerd door de *buitensporig hooge prijzen der weefgarens,* welke worden ingevoerd en die terzake van de invoerrechten geen enkele faciliteit genieten boven geweven goederen, waardoor de eigen industrie niet op kan tegen de Britsch-Indische nijverheid, die evenzeens een huisindustrie is.

... schrijft belangwekkende reisbrieven in het *Soerabajasch Hbl.* (7 Apr. t/m. 29 Mei, 3de bl.en *e.v.*) onder het hoofd: *In Celebes' Binnenlanden.* Op weg naar ...ale zag hij — zoo lezen wij in den XVIIen brief (... Mei) — de Doeriërs op 't veld aan 't werk. Zij zijn bezig, op hun manier den grond om te ploegen. ... naakte mannen — hoe houden ze 't uit in die ... — *woelen met toegespitste houten stokken den drogen grond om.* Ze steken de met ijzer beslagen punten ... twee voet diep in den brokkeligen grond en keeren met luchtige zwaaien heele klompen onderste bodem. Vervolgens 'n paar vinnige prikken in zoo'n kluit, zoodat deze uit elkaar valt. En de grond ligt open en bloot voor de zuivering en 't chemische proces, die ... zonlicht moet gaan voltrekken. Evenals in Bone ... er eens Westersch oordeelende bestuurders geweest, die den *patjol* importeerden. Met gevolg dat de producties achteruit tuimelden! Geen patjol kan, in de ... zich leenende droge, losse gronden, wat deze ...oudige bewerking met puntige stokken uitwerkt. ...s de ploeg zou haar overtreffen, mits de velden gezuiverd worden van de talrijke groote steenen en ...sblokken, waarmee ze als doorzaaid zijn. Onze ... halte is Baroko met z'n *volksschool van de zen...*: een goeroe en 'n twintigtal in den schooltuin ...tende bruine kleuters, die aldus wat leeren van ...bouw, selectie, stekken e.d. Zij leeren dus den handarbeid en 't boerenwerk, in een tijd dat die elders in Indië met groote vaardigheid verwisseld worden ... een vulpenhouder en een potlood, ofschoon 80 ... van de volken van den Archipel agrariërs zijn. ... talrijke tabé's van de jongens en handjes-geven ... den goeroe bekijken we het houten schoolgebouw ... onder atappen dak. Overal weer dienzelfden pretlooze eenvoud en sobere leermiddelen, die doen vermoeden dat het onderwijs eenvoudig en praktisch blijft.

Een geneeskrachtige bron. Jodiumwinning.

Van medische zijde wijst men de *Java-Bode* (30 Mei L. N.) op meerdere frappante genezingen, verkregen door het gebruikmaken van *de bron bij Gadek* (in het Buitenzorgsche). Het bronwater bevat ongeveer evenveel vaste bestanddeelen als dat van Homburg en twee maal zooveel als dat van Wiesbaden; bovendien bevat het nog magnesium-jodide, terwijl dit in het water der andere bronnen niet voorkomt.

Bij besluit van den resident van Soerabaja van 19 Mei 1924 werd den heer Oscar Ellinger, administrateur-bedrijfsleider van de N. V. Ned.-Indische Mij. voor Chemische producten te Soerabaja, vergunning verleend tot het doen van mijnbouwkundige onderzoekingen in de residentie Soerabaja. Bij een verrichte proefboring op een diepte van iets meer dan 200 meter, heeft de heer Ellinger aangetroffen een spuitende waterbron, welke bij onderzoek bleek *jodium in ontginbare hoeveelheden* te bevatten. Bovendien voerde de bron kleine hoeveelheden aardolie mede. Het terrein, waarop deze boring is gedaan, was ongeveer 28 jaar geleden eene concessie van de Dordtsche Petroleum Maatschappij, doch verscheidene gedane diepboringen door genoemde maatschappij gedaan, hebben niet geleid tot het aantreffen van aardolie in ontginbare hoeveelheden. Na de gedane boring door den heer Ellinger dacht deze te mogen verwachten, dat in dit terrein meerdere plaatsen zullen worden aangetroffen, waar jodiumhoudend water voorkomt, hoewel het toen natuurlijk nog niet mogelijk was met juistheid de beste terreinen daarvoor aan te wijzen. Het artikel 28 van de Indische mijnwet-concessie sluit echter de winning van jodium uit; die is slechts mogelijk van gouvernementswege door overeenkomst. Deze overeenkomst wilde de heer Ellinger aangaan. Thans verneemt *De Locomotief* (30 Mei), dat door de Regeering op het verzoek van den heer Ellinger een gunstige beschikking is genomen.

De afdeeling Asahan.

De heer Van der Laan (*Deli Crt.* 3, 4 en 5 Juni *e.v.*) had te Tandjong Balei (afd. Asahan) een interview met den heer *M. Hamerster,* ass.-resident aldaar. In dat onderhoud rees weer bij den heer V. d. L. opnieuw de gedachte op, wat het *Bestuurswerk in Indië,* voor den rechten man, toch een heerlijk werk is. Ondanks zorgen, moeiten, teleurstellingen, isolement en alles wat daar op de Buitengewesten al zoo bij komt.

De heer V. d. L. kreeg inzage van *de Memorie van Overgave,* die de heer Hamerster voor zijn vertrek naar Europa heeft samengesteld. In dergelijke memories liggen in alle gewesten van Ned.-Indië schatten van wetenswaardigheden en moeizame studie; de heer V. d. L. hoopt dat de Regeering of anders het Koloniaal Instituut er toe zal besluiten om dit boekwerk, dat de geheele geschiedenis en de jongste ontwikkeling van Asahan bevat, met alle actueele vraagstukken, voor het publiek uit te geven. Er is een tijd geweest, dat voor dergelijke encyclopaedische beschrijvingen van Gewesten een gouden medaille beschikbaar was gesteld. De heer V. d. L. zou willen vragen of het *Koloniaal Instituut* dit niet opnieuw zou kunnen instellen, ten einde het samenstellen van dergelijke waardevolle monografieën aan te moedigen en in de hand te werken. Dergelijke werken hebben niet alleen *historische* en *wetenschappelijke,* maar ook wel degelijk *practische waarde.* Omdat dan op zoo menig gebied niet weer telkens opnieuw begonnen wordt, zonder dat de voorgeschiedenis en de reden van vroegere mislukking of slaging bekend is.

De *afd. Asahan* is van groote en toenemende beteekenis voor de Oostkust en de heer V. d. L. acht het niet uitgesloten, dat zij in de toekomst de allerbelangrijkste gaat worden, *nu het zwaartepunt zich langzaam maar ook zeker naar het Zuiden verplaatst.* Dat is logisch voor een landbouwland, waar in die afdeeling de rivieren de laagvlakte het breedst hebben opgebouwd en waar dus ook de breedste strook voor den landbouw gevonden kan worden, terwijl die grond dan al niet van zoo'n verfijnde vruchtbaarheid moge zijn als in de jong-vulkanische verweringsproducten van Deli en Langkat — het eigenlijke tabaksgebied —, maar waar toch de oorspronkelijke tertiaire bodem met een voldoende laag verweerde tufsteen bedekt is. Zoodat men er niet de beweerde onvruchtbaarheid van de nog verder Zuidelijk gelegen afdeeling Bengkalis behoeft te vreezen. Deli en Langkat zijn hier de oudste en meest verfijnde landbouwgebieden, maar daar-

op volgt dan toch Asahan met de grootste beloften voor de toekomst. Vooral waar deze afdeeling zoo'n groote oppervlakte biedt voor cultures van den meest uiteenloopenden aard. Asahan, groot 12.000 K.M²., meet meer dan een derde van Nederland.

In de laatste jaren kan vooral in Bila, Paneh en Kota Pinang een krachtige opleving en uitbreiding der cultures geconstateerd worden; de *rubber*, de *vezel* en de *oliepalmen* nemen daar voortdurend toe en *de openlegging* van het land is ter hand genomen. De oude tabakscultuur is, behalve op één onderneming in Batoe Bahra, verdwenen. De jonge rubbercultuur heeft daar in Asahan waarschijnlijk reeds meer winst opgeleverd dan de oude, thans geconverteerde, tabaksondernemingen ooit gedaan hebben. En hun productie stijgt nog met den dag.

Na den asweg is een der belangrijkste *verbindingen*, die thans ook flink onderhanden is, de aanleg van een weg van Boven-Asahan, beginnend bij Bandar Poelau tot waar de Asahan-rivier bevaarbaar wordt, naar Toba. Het is de weg, die op moderne wijze de functie van het oude bestaande Tobapad overneemt en aan de nieuwe toestanden aanpast. Een jaar of drie geleden heeft de heer V. d. L. op *een tocht naar de Asahan-watervallen,* in een moeizame wandeling van eenige dagen door bosch en heuvels, een tracé voor dezen weg gevolgd. Het was nu voor hem wel een verrassing om in een goed uur van Bandar Poelau uit, per auto, al ging het nog een beeje primitief op sommige plaatsen, tot Adean Lange te komen, het hoogste punt van den weg, vanwaar men een prachtig gezicht heeft op het hoogland van Toba met zijn zware bergprofielen en den geweldigen waterval van den Sampoeran Harimau- of Tangga-val, en den Hallado- of Ponotval, waar de Asahan- en Ponotrivier zich langs een honderden meters steil oprijzenden bergwand in het keteldal van Tangga storten. Het is een overweldigend gezicht, het mooiste op de Oostkunst.

II. UIT DE INLANDSCHE PERS.

De Echtscheidingen in de Inlandsche Maatschappij.

II (Slot).

De beschreven toestand, die op de werkelijkheid steunt, verklaart het feit, dat men zoo dikwijls kan hooren, dat de moeders zich van hare pas geboren kinderen ontdoen.

Nu kan men wel de noodige invectieven naar het hoofd dier moeders slingeren, doch er zijn, zegt de schrijver, toch ook vele personen, die zulk eene handeling onder een ander licht beschouwen en haar minder misdadig achten, wanneer men de omstandigheden, waaronder die daad wordt begaan, slechts in aanmerking neemt.

Reeds vóór dat de scheiding heeft plaats gehad door haar man zonder geld voor levensonderhoud in den steek gelaten en geen kans ziende haar kind vrij te houden van de moeilijke levensomstandigheden, verkiest de vrouw den dood van haar pasgeboren kind, dat nog geen waarnemingsvermogen bezit en nog niet in de gelegenheid is geweest zijne lieftalligheid te toonen, boven het leven onder die omstandigheden.

Onaangenaam doet het daarbij aan, dat de mannen in de kampongs, hoewel maatschappelijk zwak staande, toch den treurigen moed hebben met meer dan één vrouw in het huwelijk te treden en dan daarbij nog de vrouw voor zich laten werken.

Dit laatste kan men zoo duidelijk waarnemen, wanneer men, zooals de schrijver, vele jonge vrouwen als huisbediende in loondienst heeft gehad.

Zoodra het maandloon is uitbetaald, is er bezoek van de familieleden dier vrouw, dan wel verschijnt haar echtgenoot en moet de vrouw het verdiende loon afstaan.

De man past op de kinderen in de woning en de vrouw werkt buitenshuis of zij gaat, als koopvrouw, dagelijks naar de markt.

Wel doet de man het spitwerk op de sawah, omdat die arbeid te zwaar is voor de vrouw, doch deze plant en snijdt het rijstgewas en kan men haar dan tijdens den oogst met een zwaar beladen korf op het hoofd den berg met gebogen rug zien opgaan en afdalen.

En terwijl de vrouw dien moeitevollen arbeid dagelijks verricht, rookt de man op zijn gemak, in zijne woning, een strootje.

Het is, naar de meening van den schrijver, niet onwaarschijnlijk, dat eene wet het aantal echtscheidingen in Ned.-Indië niet alleen zou doen verminderen, doch dat ook tal van ongewenschte geschillen in he Inlandsche familieleven zouden worden vermeden.

De gewijzigde Inlandsche samenleving.

I.

Wanneer men, zoo schrijft „Moebarok" in de „Sed Tomo" van 2 Februari 1925, de tegenwoordige ma schappelijke toestanden en verhoudingen in de Inlan sche samenleving van Ned.-Indië vergelijkt met d van een 20-tal jaren geleden, dan valt het niet te on kennen, dat die toestanden en verhoudingen zich i belangrijke mate hebben gewijzigd, tengevolge van d aanwezigheid van tal van spoorwegen, het vermeer derde aantal groote fabrieken, autowagens, vliegtuige en tal van nieuw uitgevonden machinerieën meer.

Die wijzigingen gelden echter niet alleen het tech nische en materieele, doch ook het geestelijke, tenge volge waarvan eene geheel andere gedachtengang bi het volk is ontstaan.

Wat beteekent thans het afleggen van een afstan van 100 kilometer, welke vroeger als zoo ver wer beschouwd?

Wie zou, nu een 20 jaren geleden, er aan gedacht hebben zijne dochters naar eene school te zenden?

Men bewaakte die meisjes streng, ten einde gespre ken en ontmoetingen met jongens buiten de famili leden te vermijden, aangezien dit als onvoegzaa werd beschouwd, terwijl men thans een meer onge dwongen omgang van de mannelijke en vrouwelijk jeugd kan waarnemen, ook zelfs tijdens de verlovin gen, waarbij steeds meer de Westersche gewoonte worden nagevolgd.

Die ingrijpende veranderingen zijn ontstaan teng volge van de gewijzigde begrippen in den loop d jaren.

De vroegere vastgehouden en streng bewaakte jong Inlandsche meisjes gaan thans ten kantore als vrij personen en voorzien in eigen levensonderhoud, voo welk doel zij door de ouders ter schole werden g zonden.

Het is dit onderwijs, dat voor de meisjes de vroeger toestanden en verhoudingen doet verdwijnen.

Het is noodzakelijk, omdat in den tegenwoordige materialistischen tijd, het leven de moeilijkste eischen stelt.

De levenstoestanden van thans zijn voor allen on zeker, waardoor, zoowel mannen als vrouwen, gedwon gen worden zich te wapenen met de noodige kenn en met die verkregen kennis moeten trachten in de eer ste plaats zich zelf te beschermen.

(Wordt vervolgd.)

III. UIT DE CHINEESCHE PERS.

Nogmaals het een en ander over de Roode Partij in Ned.-Indië.

I.

In de „Sinar-Sumatra" is reeds herhaalde malen ge wezen op den steeds toenemenden overmoed der Com munisten, die in de verschillende streken van Ned. Indi bekend staan als behoorende tot de Partij der Rooden en steeds trachten hunne vleugels verder uit te slaan.

De betrokken bevolking en het Bestuur hebben ge durende den laatsten tijd tot 2 malen toe de moeilijkh den daarvan ondervonden.

De Redactie van de „Sinar Sumatra" acht het in haa nummer van 2 Februari 1925 niet noodig terug te ko men op de gebeurtenissen, zooals die in Bandoeng heb ben plaats gehad, nu de leider daarvan, Soetan Djanai door den Landrechter met 14 dagen gevangenis is g straft, doch wanneer deze vergeldingsstraf door d Justitie is opgelegd tot leering en waarschuwing van d Communisten, in de hoop dat zij van verdere Commu nistische actie genoeg zullen hebben, dan zal zij zonde twijfel worden teleurgesteld.

Men mag er op rekenen dat de leden van de Sarikat Rajat, welke vereeniging hoofdzakelijk in de Preanger Regentschappen nestelt, niet zullen sidderen of beven sedert die straf werd opgelegd; zelfs mag men verwach ten, dat in de actie zal worden volhard en dat men eene lichte straf als 14 dagen gevangenis, gaarne als het door brengen van verloftijd zal beschouwen.

Het gebeurde te Soemedang, waar tusschen de Groene en Roode Vereenigingen geschillen werden uitgevoch ten, waarbij vele bioscoopbezoekers werden gewond en zelfs een ambtenaar van de Politie werd aangevallen, wijst niet alleen op geen verminderde actie, doch zelfs op overmoed.

Het heette wel dat de verwikkelingen waren ontstaan doordien de eigenaar van de bioscoop verlaging van entreéprijzen had toegestaan aan de leden van de Groene Partij; doch die reductieprijs kan de oorzaak niet zijn en is het beter die aangelegenheid nader te onderzoeken, waaruit wel zal blijken dat andere redenen tot het conflict aanleiding hebben gegeven.

Hetgeen in deze aangelegenheid is opgevallen, is het feit, dat in de ontvangen berichten melding wordt gemaakt van een Chinees, die steenen wierp naar het hoofd van den heer Van Aalen.

Deze persoon kan natuurlijk een Communist zijn geweest, doch de Redactie hoopt en vertrouwt, dat de Regeering in de daad van een éénling geen aanleiding zal vinden om alle Chineezen met hetzelfde roode merk te stempelen.

De naam van dien Chinees werd niet genoemd.

Het conflict te Soemedang heeft in de Hollandsche maatschappij nog al beweging gebracht om reden 15 personen zwaar werden gewond, 50 licht gewond, terwijl 49 personen in hechtenis werden gesteld, waarna nog 44 personen in de gevangenis zijn opgesloten.

Dit conflict kan men niet vergelijken met de onrust, welke gewoonlijk in de Partijvergaderingen der Communisten wordt waargenomen en levert het bewijs hoe de Roode Partij kan op treden. Daartegenover staat het feit, dat men heeft kunnen vaststellen welke tegenstelling er bestaat tusschen de Groene en de Roode Partij, en waardoor tevens verklaard wordt de reden dat de leden dezer laatste Partij in hunne samenkomsten hun toorn uitstorten over de leden der Groene Partij, welke haar tegenwerkt.

Dit wijst op een politieken ondergrond, waarmede de reductieprijs van eene bioscoop niets heeft uit te staan.

Het staat, naar de meening van de redactie, wel vast dat de haard van het Communisme op dit oogenblik is gelegen in de Preanger Regentschappen.

De omvang dier roode beweging neemt steeds toe en is niet meer te beletten, ook niet door de autoriteiten, op wier schouders de moeilijkheden zich opstapelen.

De redactie wil geen schuld werpen noch op dat deel van het volk, dat de roode actie bewondert noch op het bestuur, dat verplicht is de rust te handhaven, doch wel vindt zij dat het gezag te gematigd optreedt, waar juist een ijzeren hand noodig is.

Hare meening is dat preventieve voorzieningen ten deze de omvang der beweging zouden kunnen beperken.

De vraag is moeilijk te beantwoorden of het stelsel van hard tegen hard de gewenschte oplossing kan geven. Wanneer 2 potten van even hard materiaal tegen elkander stooten, breekt allicht één daarvan en treedt daarom de vraag op den voorgrond of geen „compromis" tusschen beide partijen mogelijk is, waarbij de redactie wijst op de toestanden, zooals die ter Westkust van Sumatra bestaan.

(Wordt vervolgd.)

Oost- en West-Ind. Literatuur-Overzicht.

Inter-Ocean.

De prachtig geïllustreerde Mei-afl. bevat de volgende bijdragen: Frontispiece: Sumatra's „Grand canyon of the Arizona" (twee afb. van het Karbouwengat bij Fort de Kock). — The Netherlands East Indies, by Sir Walter Townley. — The fruit markets of the East. The Dutch East Indies' and Malaya's local fruit production, by E. T. Sheaf. — In Java's volcanic paradise. — Dipo Negoro, Javanese champion of Islam (herdenking van den Java-oorlog 1825—1830), by G. G. van der Kop. — The slavehunters of the Moluccas, by E. Perné. — Round about Sourabaya, East Java's commercial centre.

Jaarverslag Topografische Dienst.

Bij de Topografische Inrichting te Weltevreden is het jaarverslag (over 1924) verschenen van den Topografischen Dienst in Ned.-Indië.

Behalve de mededeelingen welke betrekking hebben op den eigenlijken werkzaamheden van genoemden tak van dienst, bevat het verslag een aantal bijdragen van gemengden aard, welke dit jaarverslag ook bijzonder aantrekkelijk maken voor den algemeenen lezer, n.l. De verdiensten van generaal F. de Bas voor den Topografischen Dienst in Ned.-Indië (met portret), door H. J. H. Bosboom. — Enkele aanteekeningen bij de kraterkaart van den Goenoeng Makian (met kaart en platen), door R. C. Gaade. — Een bestijging van den G. Merapi (op Sumatra), door F. Hagen (met kaart). — Het district Lampang-Koelon (Java), door Dr. S. van Valkenburg (met kaart en platen). — De grot Sagéa op Halmahéra, door H. O. M. Bensemann (met kaartjes en platen). — Aanteekeningen omtrent het Rindjani-gebergte op Lombok, door K. Gsöllpointner (met schetsen en platen). — Enkele agrarische aanteekeningen omtrent het eiland Lombok, door J. Th. Horstink. — De bergstorting van Tjigembong, door Ds. S. van Valkenburg (met kaart). — Het Sopoetangebergte in de Minahasa, door L. H. C. Horsting (met kaartje en schetsen). — Grotten in West-Kediri, door A. Tissot van Patot (met platen). — Een en ander over de Minangkabausche adat en Minangkabausche hoofden, door J. W. H. Kramer. — Enkele aanteekeningen omtrent Noesa Penide (zuid-oostelijk van Bali), door A. Gertis (met kaartje en platen). — Economische bedrijfsleiding, door J. H. de Roode.

Als losse bijlage bevat het verslag nog een overzicht van de bijdragen van gemengden aard, alsmede vermelding van de belangrijke onderwerpen in de gewone verslagen der verschenen jaargangen 1905 t.m. 1923.

Koloniaal Tijdschrift.

Inhoud van No. 4 (Juli '25). Spanje en Marokko, door Prof. Dr. E. Moresco. — De omwenteling in China, hare oorzaken en hunne opheffing, door Mr. W. J. L. van Nes. — Het Alg. Syndicaat van suikerfabrikanten in Ned.-Indië in 1923, door H. Ch. G. J. van der Mandere. — Een stem uit het Balische volk (waarin o.a. opgekomen wordt tegen de straffen gesteld op kastevermenging), door K. Th. Beets. — Balische splinters, door H. T. Damsté (28. Het petjatoe en ambtsvelden probleem). — Kroniek, door H. T. Damsté ((Koningsberger over de verhoudingen tusschen Nederland en Indië. — Leiden —Utrecht). — Vreemde koloniën (Gedwongen arbeid in Kenya), door E. M. — Literatuur. — Economische kroniek (Een Indische bedrijvenwet. — Regeling van kinderarbeid en vrouwen-nachtarbeid), door G. Gonggrijp.

De West-Indische Gids.

De Juli-afl. bevat de volgende bijdragen: De strafkolonies in Fransch Guyana, door Mr. O. E. Graaf van Limburg Stirum (IV. Critische beschouwingen. V. Het stelsel in de practijk). — Trocadero, door J. F. Snelleman (critiek op de opstelling der ethnografische collectie in dat Parijsche museum). — De godsdienst der Boschnegers, door L. Junker (vervolg). — Drie en twintigste jaarverslag van het Van Eeden-fonds (over 1924). — Uit de pers. (Een beeld uit het verleden). — Bibliographie.

Indië. Geïllustreerd Tijdschrift.

Afl. 7 (24 Juni '25). — Het zieleleven der Indonesiërs (Java), door N. — De koloniën in penseel. Het in 1619 verwoeste Jacatra. — Een bezoek van den resident van Ternate aan den sultan in vroeger tijd, door Becking.

De Indische Post.

Uit den inhoud van het 23 Mei-Nr.: Prof. Treub over onafhankelijk Indologisch onderwijs en de Leidsche school. — De haven van Soerabaia (slot), door ir. I. Th. van Rosse, directeur van de haven. — Moderne invloed in de Inlandsche maatschappij (vervolg). — Ons huis in de tropen (vervolg), door arts E. H. Hermans. — Rimboeverhalen. Wilde bivakfuif op Atjeh. — Indische collega's in Holland. VII. Mr. J. Duparc, door J. F. — Uit de tropische natuur. Onder de rottanpalmen. — De ontwikkeling van den handel van Ned.-Indië met de landen van de Zuid-zee, door J. G. Wiggers.

Nederlandsch Indië Oud en Nieuw.

De Juli-afl. bevat één bijdrage, n.l. van Prof. Dr. A. W. Nieuwenhuis over kunst van het eiland Borneo in de verzameling W. O. J. Nieuwenkamp, waarbij een reeks schitterende afbeeldingen.

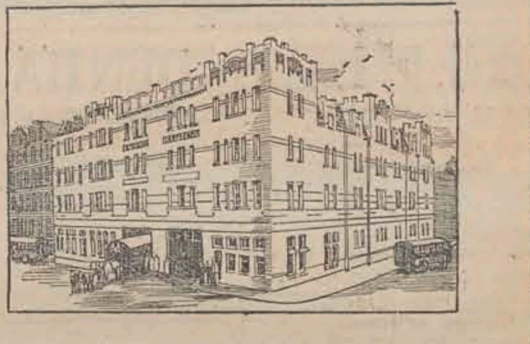
Voorts eene bespreking door Prof. Krom van een werkje over oud-javaansche bronzen in een Weensch museum en door R. Ng. Poerbatjaraka over een publicatie betreffende den vorm van den Boroboedoer.

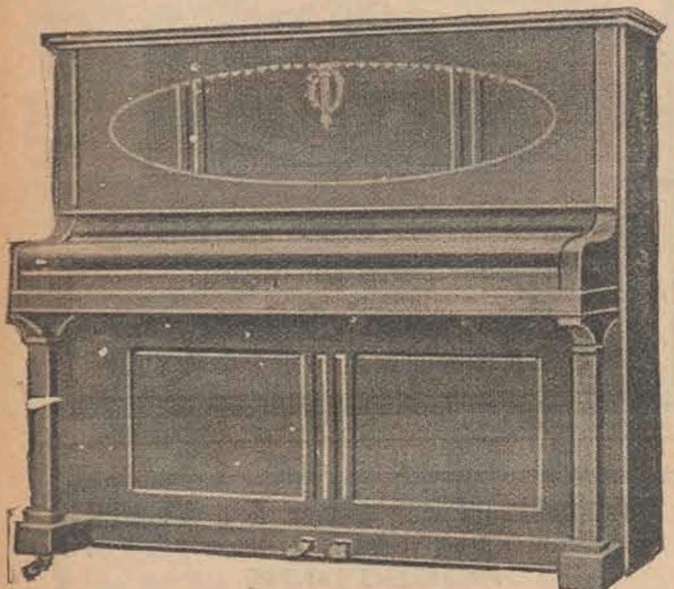
De Indische Loods.

Nr. 20 (29 Mei—4 Juni) bevat o.m. Mr. 's Jacob zeventig jaar oud. Een merkwaardige figuur uit de Indische handelswereld (met portret). — Mr. H. 's Jacob en de Bataviasche handel, door A. E. Simon Thomas. — Desamisbruiken. Politie. — Noto Soeroto en de politiek (uit zijne lezing voor den stamdag van het Alg. Ned. Verbond). — De verschillende politieke partijen in Ned.-Indië, door N. M. C. Tideman.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Hoofdzakelijke inhoud van No. 48 (30 Mei '25). Agrarische zaken, door K. Dijkema. — De begrooting voor Landb., Nijverheid en Handel. — De boekwaarde van rubberondernemingen. — De oliepalm in de Fransche koloniën van West-Afrika. — Het tweede tienjarig tijdvak van het bestaan van het Landbouw-Departement, door J. G. Hoekman (ontleend aan Koloniale Studiën). —

Emigratie vanuit Holland naar Ned. Oost-Indië. — De rubberpositie. De vooruitzichten. — Ondervoeding van den Javaanschen daglooner, door Dr. H. S. Pruys (ontleend aan het Geneesk. Tijdschr.).

De Postspaarbank in Ned.-Indië.

Verschenen is het verslag omtrent den dienst der Postspaarbank in Ned.-Indië over het jaar 1924. Weltevreden, Landsdrukkerij).

Het navolgende is eraan ontleend. Het aantal spaarbankboekjes bedroeg op ult. Dec. '24 258.000, het was in dat jaar vermeerderd met 7461 (w.o. 6597 ten name van Inlanders). Het aantal inleggers was 246.173, waarvan 160.278 Inlanders en 14.901 Vr. Oosterlingen. Het totaal der ingelegde gelden bedroeg in het verslagjaar bijna ƒ 11.760.000; terugbetaald werd ruim ƒ 12.605.000, beide bedragen waren rond een millioen gulden minder dan het vorige verslagjaar. Alleen de groepen der Inlanders en der Vr. Oosterlingen hebben méér ingelegd dan teruggevorderd, en wel elk rond ƒ 85.000.

Het tegoed der inleggers was op 1 Jan. '25 ƒ 18.660.296. Deze som is in de beide laatste jaren telkens met ongeveer een half millioen verminderd. Aan deze vermindering hadden in 1924 alleen de Europeesche inleggers schuld ,wier tegoed met 5% verminderde; dat der Inlanders vermeerderde met 3½% en dat der Vr. Oosterlingen met 15%.

Het totaal tegoed der Inlanders was rond ƒ 4.764.995 en dat der Vr. Oosterlingen rond ƒ 743.073, tezamen bijna 30% van het geheele tegoed.

Op 31 Dec. '24 werd bij het tegoed der inleggers aan rente toegevoegd de som van rond ƒ 376.866.—. Het aantal kleine inleggers met een tegoed van ƒ 1.— tot ƒ 10.— was 72.644, daarop volgen de 37.328 inleggers met een tegoed van ƒ 10.— tot ƒ 100.—, zoodat deze beide catagoriëen samen bijna 69% der inleggers vormen. De grootste vermeerdering werd opgemerkt bij kleine spaarders met een tegoed van ƒ 1.— tot ƒ 10.—. Deze getallen geven een kijkje op den hoogst nuttigen arbeid der Postspaarbank, vooral ten bate der kleine spaarders.

De Indische Mercuur.

No. 27 (3 Juli). De bevolkingsrubbercultuur in Ned.-Indië (Djambi), door J. N. Burger. — De rubberpositie. — Economisch overzicht van Ned.-Indië, de Straits Settlements, enz. over 1924 (ontleend aan het jaarverslag van de Nederl. Handel Maatschappij). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen. — Financieele berichten en verslagen, zoomede de overige wekelijksche berichten.

Kerk, Zending en Missie.

Berichten uit de Heidenwereld. Juli-Aug. '25. De profeet aan de Para (geschiedenis van Jacques Paulus Vijent), door W. Burkhardt.

Nederlandsch Zendingsblad. Juli '25. Een bezoek aan Koeranga (Minahassa), door C. Stap-Cladder (met ill.). — Rijnsche Zending. Opwekking op Nias (met ill.), — Bezoek aan het Armenhuis te Paramaribo (met ill.), door W. Kersten.

Annalen Missiehuis Tilburg. Juli '25. Pater H. Geurtjens 25 jaar priester (met ill.), door J. v. d. Bergh. — Kleinigheden uit het Missieleven, door J. v. d. Kolk. — Onze hulptroepen op Selebes, door Mgr. W. Panis (met ill.).

Evang. Miss. Magazine. Febr. '25. Ein besuch bei dem Tabujan-Völklein, von E. Kühnle.

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Gen.

De jongste afl. bevat slechts één en dan nog korte, Indische bijdrage, n.l. van H. Witkamp over een voorloopige opname der Klindjau- en Atan-rivieren (Borneo).

* * *

Neger-Engelsche spreekwoorden (Odo's), opnieuw verzameld, 3e aflevering. (Paramaribo, H. B. Heyde, 1925).

Internationale Vereeniging voor de rubber- en andere cultures in Nederlandsch-Indië. Elfde jaarverslag 1924. ('s-Gravenhage, 1925).

Verslag omtrent den toestand van het Museum voor Land- en Volkenkunde en Maritiem Museum „Prins Hendrik" te Rotterdam over het jaar 1924. (In dit verslag maakt de directeur , de hr. W. G. van Nouhuys, o.m. melding van verschillende aanwinsten, Indische ethnografica betreffend, waarbij waardevolle toelichtingen en enkele afbeeldingen).

Overzicht van de Inlandsche en Maleisch-Chineesche pers. 1925, No. 22 en 23. (Bureau voor de Volkslectuur en aanverwante aangelegenheden te Weltevreden).

Nederlandsch-Indisch provinciaal recht, door Mr. Dr. H. Westra, buitengewoon hoogleeraar aan de Technische Hoogeschool te Bandoeng. (Weltevreden, N.V. Boekhandel Visser en Co.).

Ons Insulinde. Hoe we 't verkregen en wat het door ons werd, door B. Alkema, leeraar aan de Middelb. Kol. Landb. school te Deventer. Derde, geheel bijgewerkte en veel vermeerderde druk. (Haarlem, H. D. Tjeenk Willink en Zoon).

Culturen in Suriname. (Overgenomen uit het Verslag 1924 over Suriname). (Orang Peladang, Juni '25).

Niederländisch-Indien, von C. Fink (handelt hoofdzakelijk over de zgn. „Inlandsche beweging"). (Koloniale Rundschau, 15 Juni '25).

Een Atjeh-generaal (Luit.-Gen. Jhr. G. M. Verspyck), door S. Kalff. (Ind. Verlofganger, 3 Juli '25).

Eene overplaatsing, door Dr. H. A. J. Laret (bevat o.a. mededeelingen over Merauke en de bewoners). (Bulletin No. 220 van den Bond van Geneesheeren in N.-I., April '25).

Suriname.

Wij schreven in ons vorig nummer over de herleving van de katoencultuur in Suriname.

In het blad „Suriname" van 12 Mei vinden wij daarover het volgende:

„Er is weer een lichtstraal in Nickerie's donkere toekomst!

De ijverige Amerikaan Anderson begint nog dit jaar met zijn grooten katoenplant. Dit maal geen proefneming, zooals op het proefveld aan de Achterstraat. Zoo goed als alle katoensoorten, waarmede de proef gedaan is, vielen mee, trots de ongewenschte buien die tijdens den oogst vielen. Weliswaar had men schade, maar niet van dien aard, dat aan mislukking kon worden gedacht.

En nu over den grooten katoenaanplant. Daarvoor werd in April l.l. aangehuurd de plantage Margarethenburg, die onlangs door het Gouvernement op vendu werd aangekocht. De Katoen-Mij. heeft een flink bedrag aangeboden om die plantage in huur te krijgen, waarvoor het Land wel tevreden mag zijn.

Men denkt nog dit jaar die oppervlakte grond van 210 H.A. onder katoen te brengen. Hoe aardig lacht ons de toekomst toe. Maar, terzake, vele werkloozen halen weer een frisschen adem en gevoelen zich onder dit ondermaansche weer mensch. Niet alleen dat zij weer doorloopend werk hebben, maar Mr. Anderson is er op uit om niets te laten wat tot geluk kan strekken voor zijn arbeiders. Hij is reeds begonnen met loonen, die vooral voor vrouwen, hooger zijn dan elders.

Aan grooten opzet van deze Katoen-Mij. mag geen twijfel meer zijn. De landbouwwerktuigen, om den grond *machinaal* te ploegen en te eggen zijn reeds ingevoerd. Zelfs het zaaien geschiedt machinaal. Een oogenblikje denken wij aan de ons spoedig te verlaten landbouw-leeraar Van Leesten. Deze was immers een der eersten, die de machinale grondbewerking propageerde, niettegenstaande anderen dat voor de kolonie afkeurden. Jammer dat hij de vruchten van zijn arbeid niet meer zal mogen smaken. In dit verband zij tot nu toe alle eer gegeven aan den heer Schüneman, vroeger ambtenaar op het Landbouwdepartement. Zijn leiding aan de proefneming van de katoen dwong alle eerbied af. Ook hij is onmiskenbaar een dankje waard voor het gelukken van den oogst. De heer Anderson heeft weer aan hem het toezicht op het aanstaande katoenveld Margarethenburg toevertrouwd."

* * *

In hetzelfde nummer lezen wij dat op 7 April op de plantage Mariënburg, bij het omwerken van een dam, in den grond een blikken bus inhoudende een aantal Engelsche gouden munten is gevonden door een Javaanschen arbeider.

Over den ouderdom der munten vinden wij geen mededeeling, maar hadden zij lang in den vochtigen grond gelegen, dan zou er van den blikken bus niet veel zijn overgebleven.

* * *

„Suriname" van 15 Mei schrijft:

„Eindelijk is de draadlooze verbinding tusschen Paramaribo en Albina tot stand gekomen. Gistermorgen werd het eerste bericht uit Albina ontvangen....

Het is alleen maar te hopen dat de bouw van de an-

...re stations wat vlugger opschiet dan dit met Albina ...t geval is geweest."

• • •

In „De Surinamer" van 5 April kan men lezen waarvoor men te Paramaribo op straat zooal uit den weg het gaan: „Door enkele der bestaande belastingen is eenigszins gemakkelijk na te gaan.

Tot en met 31 Maart werden er niet minder dan 2310 kenteekens voor fietsen verkocht. Dat het aantal fietsen in de stad niet gering moest zijn, was reeds af te leiden uit het aantal fietsenwinkels en reparatie-inrichtingen, die hier kans ziet zich op de been te houden.

Verder werden er tot dien datum verkocht 1777 hondenpenningen, 62 auto-kenteekens, 616 kenteekens voor ...ren en 40 voor rijtuigen.

Bij dit laatste cijfer denke men echter niet zoozeer aan personenrijtuigen — die op de vingers van één hand te tellen zijn — als wel andere 4-wielige voertuigen (melkkarren b.v.).

Bij gebrek aan kenteekens voor geiten, bokken, koeien en kippen is er van deze niet met zekerheid vast te stellen, hoeveel er langs 's Heeren wegen flaneeren en hun ...tie van het straatverkeer opeischen. Heel min moet men er echter niet over denken."

• • •

Naar „De West" van 9 Juni verneemt is de expeditie naar het Wilhelminagebergte zoo goed als verzekerd. De expeditie vertrekt in het voorjaar 1926, onder leiding van dr. Stahel (botanicus) en zal verder bestaan uit een ...loog, een dierkundige en een geneesheer.

• • •

Nadat het Lampaspel — zie daarover de „Encyclopaedie van Nederlandsch West-Indië", blz. 440 — in Suriname verboden was, hebben de Chineezen aldaar een nieuw hazardspel ingevoerd, het zgn. Piauwspel, dat niet minder verderfelijk is. Nu schrijft „De West" van ... Mei dat, voor zoover de politie kan nagaan, in de laatste dagen het piauwspel opgehouden is. Dit is vermoedelijk te danken aan een maatregel van het Parket, dat zich in verbinding heeft gesteld met de Chineesche ...eit en gedreigd heeft, dat ook de bankhouders ...der genade zullen worden vervolgd indien het spel ...t ophoudt.

In dit verband schrijft „De West" van 9 Juni onder het opschrift *„Een gecontroleerde loterij"*:

„Onlangs maakten wij de opmerking, dat als men ...sen als piauwspel en dergelijke wil tegengaan, het noodzakelijk zal zijn, dat men aan de bevolking gelegenheid geeft om deel te nemen aan loterijen die dikwijls ...len, zoodat de deelnemers niet al te lang behoeven te wachten op den uitslag.

Sedert vernamen wij, dat het Gouvernement — hoewel zelf niet bereid om in dezen het initiatief te nemen — geen bezwaar zou hebben om mede te werken aan het tot stand komen van een behoorlijk gecontroleerde loterij met voldoende winstkansen, indien deze onderneming uitgaat van een organisatie welke de noodige waarborgen biedt.

Wellicht zou de oplossing gevonden kunnen worden ...r vergunning te geven aan de verschillende armbesturen om bijvoorbeeld tweemaal in de maand (bij ...beurt) een loterij te houden."

• • •

Hetzelfde blad deelt mede dat met de Nickerie, die ...8en Juni vertrok, weder eenige honderden ananassen naar Nederland verscheept zijn.

• • •

Op 7 Juni overleed te Paramaribo de heer Walther ... Hering, in den ouderdom van 64 jaren. De overledene is gedurende vele jaren lid geweest van de Koloniale Staten.

• • •

Op den avond van 13 Mei hebben op de plantage ...enburg relletjes plaats gevonden, waarbij de hoofdopzichter Dames door de Javanen ernstig mishandeld is, terwijl 2 Javanen verwondingen opliepen. De woning van den buitengewonen agent van politie Dil Mahomed werd door de tierende menigte bestormd en de inboedel vernield. De tusschenkomst van de militaire macht en de politie uit de hoofdstad was noodig om de rust te herstellen. Negen Javanen werden dien avond in hechtenis genomen en den volgenden morgen nog drie.

Curaçao.

„De Curacaosche".

Dat is de naam, dien in scheepvaartkringen *de Curaçaosche Scheepvaartmaatschappij* heeft. *Neptunus* van Juni 1925 wijdt er een artikel aan. Over de vaart en over de behandeling en accommodatie aan boord wordt met lof gesproken. Het grieft echter, dat zooveel gezagvoerders en officieren dezer onder Nederlandsche vlag varende schepen van vreemde nationaliteit zijn. Ook met het oog op het belang der reederij, om het onderhoud, wordt het wenschelijk geacht, dat deze schepen geheel onder Hollandsch commando komen. Vóór het vertrek van de *Mariana*, die eind Mei op Curaçao kwam, en de *Maruja* voeren bij deze maatschappij 27 Nederlandsche gezagvoerders en stuurlieden, 37 Engelsche en 2 Russische; voor de machinisten zijn deze cijfers 29, 39, 1. Het bestuur der Vereeniging van Nederlandsche gezagvoerders en stuurlieden ter koopvaardij werkt krachtig in de richting van verbetering, en meent succes te hebben.

Misschien zal hiertoe ook bijdragen, dat èn de *Juanita*, die een paar maanden geleden strandde, èn de *Marsella*, die nu weer bij Punta Tumatei is gestrand, Engelsche kapiteins hadden.

Lago Petroleum Company.

De *Standard Oil* heeft de *Lago Petr. Co.* gekocht voor ƒ 234.000.000.—, meldt de „Amigoe". De werkzaamheden op Aruba zijn stopgezet. Het blad vermoedt, dat dit is, om eerst een nader onderzoek in te stellen, en spreekt van een vermoeden, dat de *Standard* haar opslagplaatsen voor residu in de baai Las Piedras in Venezuela zal behouden en op Aruba een raffinaderij vestigen. Hoe snel of geheimzinnig dit in zijn werk gegaan is, blijkt wel hieruit, dat 12 Mei l.l. de gouverneur in zijn openingsrede in den Kolonialen Raad nog aan de vestiging van de *Lago* deze voorspelling ontleende voor Aruba: „De naaste toekomst belooft een ongekenden bloei."

De Middelen.

De „Amigoe" geeft de volgende cijfers:

De inkomsten blijven gunstig. Het 1ste kwartaal over 1925 heeft al voordeelig ingezet.

De *Belastingen* brachten op voor de geheele Kolonie	ƒ 429.816
in het eerste kwartaal van 1924	„ 320.402
dus méér	ƒ 109.414

De raming per kwartaal was ƒ 359.800; het bracht dus ƒ 70.000 meer op dan de raming.

De *Inkomsten van onderscheiden aard* gaven in dit kwartaal: ƒ 182.414.

Het vorige jaar leverde ruim ƒ 24.000 meer, doch dit kwartaal bracht toch ƒ 42.600 boven de raming in kas.

Het totaal over deze drie maanden geeft als resultaat

over 1925	over 1924	raming
ƒ 612.230	ƒ 527.254	ƒ 532.101

In dit laatste bedrag der raming is een bedrag van ƒ 32.500 begrepen van de verhoogde opbrengst door herziening van eenige middelen.

Het resultaat van deze drie eerste maanden geeft dus ƒ 80.139 boven de raming.

Wij voegen hieraan toe, dat de voornaamste opbrengsten boven de raming zijn: gedistilleerd ƒ 72.000.-, overdrachtsbelasting ƒ15.000.—, loodsgelden ƒ22.000.—, inkomen van de Curaçaosche bank ƒ 7000.—, posten voor draadlooze telegraphie ƒ 7000.—; belangrijk minder dan de raming hebben opgebracht: inkomstenbelasting ƒ 11.000.—, gebruiksbelasting ƒ 6000.— en grondbelasting ƒ 8000.—.

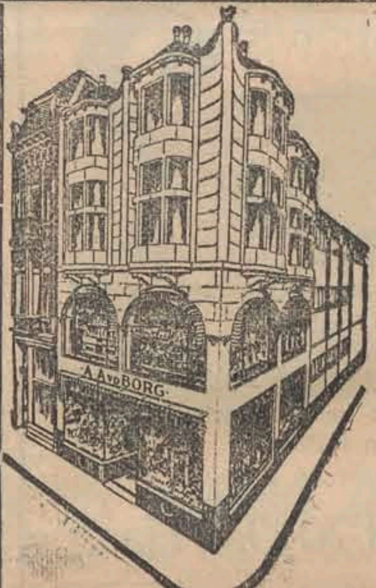
De haven van Maracaibo.

Ook de Hamburg—Amerika-lijn heeft nu een dienst Curaçao—Maracaibo geopend met het ss. *Alemania*.

De „Amigoe" heeft dezelfde klachten, als wij verleden week aan het consulaire verslag ontleenden.

Na opgemerkt te hebben, dat het geen wonder is, dat er voor zeilschepen in de vaart op Maracaibo zoo weinig te verdienen valt, nu reeds minstens 7 stoombootjes, n.l.: de *Barall* en *Brion* (van de K. W. I. M.), de *Karabia* (Hornlijn), de *Taza* (de Fransche Transatlantique), de *Merida* en bijna elke week één der andere groote booten der *Red-D-lijn*, en nu ook de *Alemania* (H.-A.-lijn) in geregelde vaart op Maracaibo varen, gaat het blad voort:

„Nog veel intenser zou deze stoomvaartverbinding

kunnen onderhouden worden, wanneer de haven van Maracaibo wat meer faciliteiten bood. Want de oude pier van Maracaibo beantwoordt bij lange na niet meer aan het tegenwoordige drukke scheepvaartverkeer. Hoogstens kunnen twee kleine stoombooten tegelijk aan de pier aanleggen om er te laden en te lossen. Zijn er meer stoombooten tegelijk aanwezig (wat heel dikwijls gebeurt), dan moeten ze soms een of twee dagen lang werkeloos toezien en geduldig hun beurt afwachten.

De havenbeweging, zooals die in de laatste jaren in Maracaibo is toegenomen, eischt dringend nog een tweede en derde moderne aanlegsteiger voor stoombooten."

Red D lijn.

De *Philadelphia* en de *Caracas*, die oude getrouwen, zullen uit de Curaçaosche haven verdwijnen; het eerste schip is reeds naar België verkocht, en voor de *Caracas* loopen nog onderhandelingen. In plaats daarvan komt de *Trujillo*, een vrachtboot met passagiers-accommodatie voor 20 personen. Door de verscherpte immigratiebepalingen in de Vereenigde Staten is het passagiersvervoer zeer verminderd.

Ook deze lijn klaagt over de havenmoeilijkheden in Maracaibo volgens de „Amigoe":

„Een andere moeilijkheid ondervindt ook de *Red-D-line*, evenals alle andere stoomvaartmaatschappijen, in Maracaibo ten gevolge van de geheel onvoldoende ruimte van aanlegplaats voor de stoomschepen. Nog kort geleden heeft het ss. *Carabobo* vier dagen in Maracaibo werkloos moeten blijven om zijn beurt af te wachten om aan den steiger te kunnen aanleggen.

Om die reden brengt deze nieuwe vrachtboot *Trujillo* twee groote lichters uit New York mede om dienst te doen op het meer van Maracaibo bij het lossen en laden van goederen, zoodat de boot op stroom liggend toch kan laden en lossen. Tegelijk neemt de *Trujillo* van hier de motorsleepboot *Winifred* van hier als deklading mede om voortaan op het meer van Maracaibo deze lichters af en aan te sleepen."

Dr. A. van Tienhoven.

De bekende geneesheer, chef van een der Nederlandsche ambulances in den grooten oorlog, is als chef van een ziekenhuis, dat door de Caribbean Petrol. Co. te Maracaibo geplaatst wordt, via Curaçao op zijn bestemming gekomen.

Prof. Kielstra.

Met veel gezag kan deze geleerde over Curaçao, waar hij maar even kwam en zag, niet optreden. Toch zijn wij hem dankbaar, dat hij ook over Curaçao iets heeft willen meedeelen in de „Haagsche Post" en dat dit in de eerste plaats een waarschuwend woord is over een zaak, die ook naar ons gevoelen door het bestuur van Curaçao in de laatste jaren wat al te slap behandeld wordt. Over de haven wordt n.l. gezegd: „Toch zal men, hoe fraai die haven ook is, er nog wel iets aan moeten verbeteren. .... Het is wenschelijk daarmede niet te lang te talmen. De haven heeft, na lange jaren, eindelijk voorspoed aan de kolonie gebracht. Laat men thans zorgen haar geheel op peil te houden. Mocht ooit door eenig ongeluk de goede naam, dien zij nu bezit, teloor gaan, dan zou het veel moeite kosten dien terug te krijgen. Niet delibereeren, hoe het gedaan moet worden, maar na kort beraad handelen, dat is hier noodig."

Geschiedkundige Sprokkelingen.

Onderstaand gebed was tot 1863 in gebruik bij de Rechtbank op Curaçao:

„Almagtig en alomtegenwoordig God, gij hebt in den weg uwer wijze voorzienigheid ons verordend om regt te spreken tusschen den man en zijne naasten; geef dat wij dit doen zonder gunst, bedrog of vrees, dat wij het regt onkreukbaar mogen bewaren en noch ter regter- noch ter linkerzijde daarvan afwijken; dat wij den armen, zoowel als den rijken, den onvrijen als den vrijen regt doen wedervaren; bestraal ons hiertoe door uwen geest, sterk ons, wanneer wij mogten struikelen en doe ons altoos gedenken aan de gewigtige rekenschap, die wij eenmaal voor uwen regterstoel zullen moeten afleggen, opdat wij daar zonder verschrikking mogen verschijnen en het loon wegdragen, den regtvaardigen regter toegekend; hoor en verhoor ons, barmhartig God, Amen."

Uit den Verren Vreemde.

Het Amerik.-Nederl. geschil over Miangas.

Het geschil over Miangas zal, zooals bekend, door een nog door beide partijen aan te wijzen scheidsrech[t] moeten worden uitgemaakt, nadat de zaak in het V[re]despaleis in den Haag bepleit zal zijn. Voor Nederl[and] zal professor Mr. C. van Vollenhoven als pleiter op[tre]den. Bij de overgave van de Philippijnen door Sp[anje] aan Noord-Amerika werd de grenslijn van het Spa[an]sche gebied zóó getrokken dat Miangas, of Las Pal[mas] daarbinnen viel. Nederland kwam hiertegen op, d[at] het eilandje binnen zijn ressort behoort. De beteek[enis] van het door een paar honderd inlanders bewoo[nde] eilandje is te zoeken in zijn ligging nabij een vaar[t]... die in de toekomst aan drukte kan winnen, terwijl o[ok] de kwestie van het recht, ongeacht de waarde van ... knikker, een woordje komt meespreken.

Niettegenstaande het geschil reeds sedert een t[wintigtal]... tigtal jaren hangende is, is men in den laatsten ... blijkbaar eerst tot intensief archief-onderzoek ove[rge]gaan. Vermoedelijk voelde Nederland zich sterk en ... rust op zijn rechten, maar kwam de gedachte toch ... aan de mogelijkheid van Spaansche zijde bij te bren[gen] aanspraken van oudere dagteekening en is men daa[r] al dieper gedoken in de stof der archieven. Waren h... uit reeds stukken opgehaald, die zeker niet zonder w... de zullen zijn voor den bepleiter onzer zaak, de ... heeft nu een interessant document gebracht, dat te... gaat tot de ontdekking van Miangas in 1700. Verpl... men zich in de opvatting van dien tijd, welke voor ... zitrecht ook nadien gehuldigd is gebleven en dezer ... gen bij de Noordpool-raid nog als gangbaar voor ... zen tijd werd gedemonstreerd, de opvatting, dat de ... dekker de nationaliteit van een eiland aangeeft, ... heeft de ontdekking in 1700 door Nederlanders ... groote beteekenis, nog te meer in verband met de se... dien aangehouden politieke relaties. Spanje zou ... moeten kunnen aanwijzen wanneer het tusschen ... door de bezitrechten verkregen heeft, waarop het ... bij de overgave aan de Ver. St. zou hebben kunne[n] roepen.

De vondst door den landsarchivaris te Batavia Dr. E. C. Godée Molsbergen, gedaan is in deze woor[den] aan een rapport ontleend, gepubliceerd:

„Van al de voorschreven volkeren zijn eenelijk ... der Negorijen Mangare en Toewadeloaly, onder Chi... gehorende, Christen en hebben een schoolmeester, ... op de Mangare resideert.

Buijten de gemelde Eilanden werden nog onder ... lauwt gerekend, die van Kokarotang en Miangas, ... volgens berigt der Inlanderen bewoond, en onder ... Koningen van Taboecan en Taroena resorteerende, zijnde het laatste het Noordelijkste en eerste in ... maand November Ao. 1700, door den onderstierman ... de Hoofd, met de Chialoup Laricque, mitsgaders n... hand door den manhaften Capitain Paulus de Brie... en vaandrager Jacob Clock met het jagtje De Bije ... dekt, en aan ons bekend gewerden".

Het rapport was gedagteekend 11 Juny Ao. 1706, ... derteekend Pieter Rooselaar, Ternaten, in 't Cas[teel] Oranje.

Aan deze zinsneden ging een opsomming met k... toelichting van vele gebieden in dat gedeelte van ... koloniën vooraf.

Het zal voor Dr. Godée Molsbergen een gewaarw... ding van groote voldoening zijn, toen hij deze vo... deed, die ook weer eens het blijvend en levend be... van het oud-archief-onderzoek practisch duidelijk h... gemaakt.

Bij onze reeds lang vaststaande overtuiging dat Mi[an]gas tot Ned.-Indië behoort, zou men de vraag m... stellen, of deze aangelegenheid dan in deze rubriek ... op haar plaats is. Mocht men ons hierom willen ... rechtwijzen, dan zijn wij bereid de beschuldiging ... inconsequentie te aanvaarden. Maar 't betreft een ... je internationale koloniale politiek nu de kwestie ... het Permanent hof van arbitrage komt.

Britsch-Indië en de Mekka-bedevaart.

Het verloop van deze aangelegenheid is er weer ... van die waarbij, zooals tegenwoordig gebruikelijk wordt, zonderling wordt omgesprongen met het v... woordelijkheidsbesef of — gevoel.

In het vorige nummer maakten wij melding van d... waarschuwingen, die van de Britsch-Indische regeering zijn uitgegaan, aangaande de gevaren waaraan zij, d... naar Mekka zullen gaan zich bloot stellen, en aangaande de moeilijkheden welke zij overigens daarbij zullen ondervinden. Wil iemand toch gaan, hij moet 't zelf w... ten. En zij die de eenvoudige menschen aansporen ... onder deze omstandigheden toch de Hadj te volbrengen moeten wel begrijpen hoe groot de verantwoordelijk... heid is die zij hierdoor op zich nemen. Zooals wij re... meldden, vertrok deze vermaningen ten spijt, toch ... S.S. Jehangir met een 900 tal pelgrims uit Bombay ...

...achi werden nog een 250-tal opgenomen. De weder...ardigheden van deze bedevaartgangers waren, zoo...wij dadelijk zullen zien, niet aanmoedigend, dit heeft ...ter niet voorkomen dat nog twee S.S. Gorjistan en ...bar uit Br.-I. vertrokken zijn, zoodat het aantal der ...grims uit Indië tot een 3000-tal gestegen is; aantal ... veel lager dan andere jaren, maar onder de gege...n omstandigheden, toch nog grooter dan te wenschen ...re geweest.

...Vóórdat de Jehangir de ontschepingshaven Rabigh ...reikte, kreeg de gezagvoerder, kapitein A. Constan..., te Port Soedan, 200 mijlen van het bestemmings...t verwijderd, bericht dat Rabigh door Emir Ali aan ...zeezijde geblokkeerd werd. Hoe nu? Wachten op ...elijke opheffing der blokkade? Of Rabigh voorbij ...n naar Koenfida of Leith, waar ook gelegenheid tot ...scheping bestaat, maar waar alles in nog mindere ... dan te Rabigh op de ontvangst, verpleging en ...bezorging bereid was? Welk antwoord hierop ten ... gegeven is, is niet geheel duidelijk, maar 't is niet ...aarschijnlijk dat Rabigh toch nog vrij is gekomen. ...et bericht van 5 Juni uit Port Soedan deed de ...ammedaansche leider Shankat Ali te Bombay, die ...vooral beijverd had om den bedevaart toch te doen ...gaan, niet in zelfverwijt tegen zich zelf toornen, ... hij riep uit (The Times of India, Ml. Ed. 13 Juni): "...ar blijft nu het meesterschap van Engeland over de ...? Wat voert de Britsche vloot uit? Wij hebben toch ...recht om te vergen, dat op zee niemand aan Indische ...grims mag raken. Koenfida en Leith zijn ook voor ...scheping geschikt en de regeering heeft te zorgen ...de Jehangir naar een dezer plaatsen kan gaan."

...en ging nog verder. Te Delhi werd een meeting be... onder voorzitterschap van Mahomed Ali, ter ...onstreering tegen hetgeen in het heilige land ge.... Wel werd daarin erkend, dat de Britsche consul ...Djeddah gewaarschuwd had voor de aan den tocht ...bonden gevaren in verband met de krijgsbedrijven, ...r Groot Brittannië had zich te doen gelden. Emir ...moest tot het besef van zijn plicht gebracht worden. ...e Britsche pers en de regeering hebben 't hoofd koel ...houden bij deze ophitsende taal. Daar geen sprake ...n dwingend ingrijpen in wat Arabië's binnenlandsche ...gelegenheden zijn. Wel is de Br. regeering voort...an invloed ten goede te beproeven. Deze is wellicht ...speuren in het besluit der Wahabieten om de be...ring van Djeddah op te geven, terwijl ook geruchten ...en over een wapenstilstand over de geheele linie, ...door de blokkeering van Rabigh dan mede zou zijn ...broken.

... de Mahomedaansche leiders in Britsch-Indië de ...ring erkentelijk zullen zijn voor haar bemoeienis...en deze? 't Is te betwijfelen; van hetgeen ten goede ...wend zullen zij zich zelf de verdiensten wel toe...en; hetgeen minder naar wensch is gegaan zullen ...e regeering wel blijven aanrekenen.

...t dit al is 't nog geenszins zeker, dat de moeilijk...n, bezwaren en gevaren tot den normalen omvang ...terug gebracht.

... Hadj blijft voor dit jaar een zeer gevaarlijk ...uur.

Berichten der Afdeelingen.

Afdeeling Amersfoort.

...n vijftiental leden onzer afdeeling maakten gis...n een autotocht naar Wageningen, om daar aan de ...ouwhoogeschool een bezoek te brengen. Om ruim ... 's morgens vertrokken wij van het stationsplein ...sfoort en reden bij het prachtigst denkbare zomer... over Hoevelaken, Barneveld, Lunteren, Ede naar ...aats van bestemming, genoten van de heerlijke ...ten op het zonnige landschap en onderbraken ...rneveld den rit, om de beroemde drukke eier- en ...markt te bezoeken, vanwaar een levendige han... Engeland wekelijks de groote bruingetinte eieren ...endtallen uitvoert.

...Wageningen werden na veel vragens en heen en ...rijden het laboratorium en de proefvelden voor ...logie en aardappelonderzoek gevonden en kon...wij onder leiding van Mej. de Bruyn, assistente ...Prof. Quanjer, het gebouw bezichtigen en door de ...n een wandeling maken, waarbij ons al het op...enswaardige getoond en uitgelegd werd en op de ...e, belangstellende vragen de noodige inlichtingen ...ekt werden. Onze tocht door de velden bracht ...n laatste bij Prof. Quanjer, die zich daar met ...schappelijk onderzoek op zieke aardappelen be...eld en na enkele vriendelijke aanwijzingen ons ...weg bracht naar het verder gelegen laboratorium en de proefvelden van Tuinbouwplantenteelt. Hoewel het vastgestelde uur voor ons bezoek reeds verstreken was, had Prof. Sprenger de vriendelijkheid en groote beleefdheid ons niet alleen te onvangen, doch zelfs na ons in de collegezaal in het kort het doel van zijn onderwijs uiteen gezet te hebben, de inrichting van het geheele gebouw te toonen en onder veel belangrijke aanwijzingen en opmerkingen op alles opmerkzaam te maken, daarbij niet vergetende op het nog ontbrekende te wijzen. Hierna werd een leerrijke wandeling door de proefvelden gemaakt, en waren vooral de dames-leden vol belangstelling voor boonen en peulen, appels en peren, kersen, bessen, meloenen, enz. en zagen reeds in hare verbeelding de toekomstige verwachtingen van draadlooze boontjes en pitlooze kersen enz. verwezenlijkt en genoten nu reeds van de dikvleezige peulen en andere ongewoon vruchtbare tuingewassen. Na ons vele merkwaardige bijzonderheden op allerinnemendste en duidelijke wijze getoond te hebben, voerde Prof. Sprenger ons weder naar het laboratorium terug en namen wij, na eenige hartelijke woorden van dank door onzen voorzitter, den heer Roodhuyzen, aan onzen vriendelijken geleider gebracht, van dezen afscheid en reden naar Wageningen terug, om in het hotel „de Wereld" ons een weinig te versterken. Op den weg daarheen bracht de plotselinge verschijning van de langzaam rijdende tram die in de bocht voor het station ons allen een weinig in ontroering, doch gelukkig ging dit angstige oogenblik spoedig voor bij, dank zij de flinkheid van onzen chauffeur. Op den Wageningschen berg werd een aangenaam uurtje vertoefd en volop van het schoone gezicht op de Betuwe genoten, die zich daar zoo heerlijk uitstrekt en zich tot aan de Nijmeegsche heuvels vertoont. Vanaf hier had men een verrukkenden aanblik op den snelstroomenden Rijn. Een wandeling langs het slingerend pad met zijn vele verrassende uitkijkjes op Rijn en Betuwe, bracht ons naar den Holler Weg, waar de auto ons wachtte voor het bezoek aan het Geologisch Museum. Door de uitstedigheid van den Rector Magnificus, Prof. J. van Baren, werden wij daar rondgeleid door een zijner ambtenaren, den heer v. Aggelen, die ons de verschillende kristalvormen en gesteenten toonde, waaraan het museum rijk is, terwijl ook de bij Nijmegen gevonden Mammouthkiezen en andere fossielen niet aan de aandacht der bezoekers ontsnapten. Lang vertoefden wij daar, waar menigeen genoot van de hautreliefs der voornaamste vulkanen van Java en van den Vesuvius, terwijl het hart van enkele Delianen van verrukking open ging bij den aanblik van de verschillende specimen van grondsoorten uit de Deli-en Bataklanden. Na ook hier in het vreemdelingenboek onze handteekeningen geplaatst te hebben en na eenige woorden van dank door den heer Roodhuyzen, werd de terugtocht naar Amersfoort aanvaard over Rhenen, Amerongen en Doorn en volop van de heerlijke natuur en de schoone afwisseling van hoog en laag, bosch en hei genoten, waarbij een oponthoud in een der vele kersenboomgaarden bij Rhenen niet weinig bijdroeg tot verhooging der stemming, die opgewekt bleef, zelfs waar men wist later in Amersfoort terug te komen, dan men zich voorgesteld had. Met voldoening over den geslaagden tocht zochten allen om 7 uur n.m. hunne penaten weder op.

Amersfoort, 3-7-'25.

De Secretaris,
H. J. DE WIT.

Afdeeling Breda.

RECTIFICATIE.

In het laatste nummer van het Kol. Weekbl. stond vermeld, dat door Mevr. Douair. Clifford Kocq van Breugel aan Pa van der Steur was gezonden *f* 54.95, dit moet zijn *f* 61.35.

Afdeeling Rotterdam.

VERSLAG OVER 1924.

Tot ons genoegen kunnen wij over het afgeloopen jaar van meerdere activiteit van onze afdeeing spreken.

Het aantal leden der afdeeling bedroeg op 1 Januari 1925: 65 tegen 61 op denzelfden datum van het vorig jaar.

De financieele toestand blijft bevredigend. Het saldo in kas bij de Bank-Associatie bedroeg op 31 December *f* 672.97 zijnde c.a. *f* 220.— minder dan het vorige jaar.

In den loop van 1924 werd begonnen met het circuleeren van een portefeuille met Indische lectuur, waarvoor Mej. Gransberg zich groote moeite getroostte.

Door den Rotterdamschen kring werden twee ten-

toonstellingen gehouden, n.l. een van teekeningen vervaardigd door den Heer Dr. H. P. Berlage en een betreffende oud-Indisch brons- en koperwerk. Leden van onze afdeeling hadden voor deze exposities gratis toegang.

Voorts werd door den Heer Dr. G. Royer, geneesheer-directeur van het zendingshospitaal te Modjowarna, een lezing gehouden over: „Hoe wordt de Javaan beoordeeld".

Ten slotte werd een bioscoop-avond georganiseerd, waarbij de Heer Dr. J. C. Koningsberger het woord voerde. De films werden afgestaan door het Koloniaal Instituut.

Wij vertrouwen, dat ook het jaar 1925 voor de vereeniging voorspoedig zal blijken te zijn.

De Secretaris,
W. C. SCHALKWIJK.

Afdeeling Utrecht en Omstreken.

VERSLAG OVER HET JAAR 1924.

Bij den aanvang van het jaar 1924 was het bestuur der afd. aldus samengesteld: de heer R. van Leent, voorzitter; mej. J. v. d. Schuyt onder-voorz.; mej. J. J. Lagers, secret.; de heer H. Somermeyer, penningm.; de heer N. H. v. d. Lee.

In het begin van Jan. trad mej. J. v. d. Schuyt, onder-voorz. der afd. en lid van het H.B., wegens gezondheidsredenen uit het bestuur.

In deze vacature werd op de algem. jaarv. in Febr. voorzien door de verkiezing van mevr. L. Sprée—Winterberg, te Bilthoven. De heer N. H. v. d. Lee zou als onder-voorzitter optreden.

In deze zelfde samenkomst werd door de verkiezing van mevrouw Dr. J. C. Rutten—Pekelharing eindelijk een einde gemaakt aan de vacature, reeds in 1922 ontstaan door het bedanken van mevrouw van Oeveren—van Schaik, voor wie nog steeds geen opvolgster was gevonden geworden.

Als candidaten voor de, door het aftreden van mej. J. v. d. Schuyt in het H.B. opengevallen plaats, werden door ons bestuur als candidaten gesteld de heeren H. Somermeyer en N. H. v. d. Lee.

Tot ons groot leedwezen werd in Juni het voorzitterschap der afd. neergelegd door den heer R. van Leent, wiens drukke werkkring hem verhinderde datgene voor de afd. te zijn, wat hij voor haar wenschte te wezen. Het heengaan van den heer van Leent was een groot verlies voor onze afdeeling; door zijn helder inzicht in de zaken en zijn verstandig beleid, heeft hij haar groote diensten bewezen.

De onder-voorz., de heer N. H. v. d. Lee, was bereid gedurende de vacature als waarn. voorz. op te treden. Ondanks aangewende pogingen zijn wij er tot dusverre niet in geslaagd een opvolger voor den heer van Leent te vinden.

Wegens huiselijke omstandigheden en een waarschijnlijk vertrek naar Indië, bedankte mevrouw L. Spree—Winterberg in Nov. 1924 als bestuurslid.

Voorts stelde mej. J. J. Lagers, die in 1925 volgens rooster moest aftreden, zich niet herkiesbaar.

14 leden en 3 begunstigers traden in 1924 tot onze afd. toe. Wij verloren echter 4 begunstigers en 30 leden, waarvan 3 door overlijden, 6 door terugkeer naar Indië, 13 door vertrek naar elders; van de overigen sloten eenigen zich aan bij de in hun woonplaats Amersfoort in het najaar nieuw gevormde afd. der vereeniging.

In 1924 werden gehouden 6 bestuursvergaderingen en één algemeene.

In samenwerking met de Natuur-Historische Vereeniging werden voor de leden in 1924 twee voordrachten gehouden. In beide trad de heer Dr. Koningsberger, alhier, oud-directeur van 's lands plantentuin te Buitenzorg, als spreker op, respectievelijk met de onderwerpen: „Natuurmonumenten in Indië", op 2 Febr. en „Krakatau", op 6 Dec. Beide voordrachten, door lichtbeelden verduidelijkt, werden door vele leden en belangstellenden bijgewoond en hadden plaats in de collegezaal van het Botanisch Laboratorium, door prof. Went daartoe welwillend afgestaan.

De Utrechtsche Kunstkring had de welwillendheid op 21 Oct. '24 de leden onzer afdeeling, ieder met één huisgenoot, voor denzelfden prijs als zijn eigen leden tot den door hem gegeven kunstavond uit te noodigen, waarop zou vertoond worden de Wajang Poerwa (Javaansch schimmenspel) en Javaansche dansen zouden worden uitgevoerd, een en ander door den bekenden Raden S. Hardjodiringgo. Tot ons genoegen hebben vele onzer leden gebruik gemaakt van dit vriendelijk aanbod.

In de maand Nov. gaf onze afd. haar naam aan de filmvoorstelling van een reis naar O.-I. per Ro[...] Lloyd, daartoe aangezocht door den heer N. [...] agent dier maatschappij. Driemaal, Dinsdag en Vr[...] avond 25 en 28 Nov. en Zaterdagmiddag 29 Nov. [...] film in kwestie worden afgerold voor onze led[...] genoodigden.

Het is te betreuren, dat deze vertooning geenszin[...] de verwachting voldeed; vele beelden waren wa[...] onduidelijk.

Voorts zegde ons bestuur eenige financieele hul[...] aan het plan-mej. Gantvoort, onderwijzeres bij het [...] en bestuurslid van het Huis voor Ouders en Opvo[...] alhier, een tentoonstelling te houden van Indische [...] werpen voor dagelijksch gebruik, om zoodoende [...] kinderen der volksklasse belangstelling te wekken [...] onze koloniën.

Daar het plan-mej. Gantvoort geheel in overeen[...] ming is met het doel der Vereeniging „Oost en W[...] werd besloten het op nog andere dan alleen finan[...] wijze te steunen. Aan mevrouw Dr. C. J. Rutten—P[...] haring, door haar langdurig verblijf in de Indisch[...] westen, goed bekend met de daar heerschende to[...] den en gebruiken, werd opgedragen deze zaak nade[...] mej. Gantvoort te bespreken en zoo noodig te re[...]

Den 3den Mei '24, den gedenkdag van het 25-jari[...] staan der Ver. „Oost en West", werd onze afd. [...] receptie te 's-Gravenhage (zetel van het H.B.) ver[...] woordigd door ons bestuurslid, den heer H. Somerm[...] daarenboven boden wij de jubileerende Vereeniging [...] bloemstuk aan.

Onze plannen dezen gedenkdag ook in onze af[...] vieren op de een of andere wijze, hetzij door het [...] richten van een rijsttafel, zooals een der bestuurs[...] voorstelde, of door een eenigszins feestelijke s[...] komst ergens buiten, konden niet ten uitvoer gel[...] worden, door de te groote onkosten daaraan verbo[...]

Van de Eerepenning, ter gelegenheid van haar 25[...] bestaan op 3 Mei '24, door de Ver. „Oost en Wes[...] gesteld, die om de 5 jaar zal worden uitgereikt a[...] of meer personen, die zich in dat tijdperk op de [...] andere wijze bijzonder verdienstelijk hebben ge[...] voor Oost en West (voor de eerste maal gesch[...] zulks op 3 Mei '24), werd door het H.B. aan elke [...] ling voor haar archief een exemplaar in brons [...] zonden. Aan het daarbij gedaan verzoek de Eerepe[...] bij den een of anderen juwelier ter bezichtiging te s[...] voor het publiek, werd door ons voldaan. Ettelijke [...] is de Oost- en Westmedaille, die voor het bedra[...] f 3.50 te verkrijgen is bij het secretariaat der Ve[...] ging, Heulstraat 17, Den Haag, tentoongesteld ge[...] in de étalage van de N.V. Edelmetaalbedrijven van [...] pen, Begeer en Vos, Juweliers, Oud Kerkhof 31, [...]

Verslag van den geldelijken toestand.

Het aantal leden, wier contributies aan deze A[...] ling ten goede kwamen, daalde in het afgeloopen [...] van 113 tot 93, dat der begunstigers bleef het[...] (15). Aan bijdragen werd dan ook slechts f 472.— [...] vangen, tegen f 555.50 in 1923.

Bedroeg het voordeelig saldo in het begin va[...] afgeloopen jaar f 211.14½, aan het einde daarvan [...] het nog slechts f 190.32. Dat de teruggang daarva[...] niet sterker is, moet toegeschreven worden aa[...] feit, dat door omstandigheden slechts twee le[...] konden worden gehouden en dan nog in same[...] king met eene andere vereeniging hier ter stede, [...] door de kosten daarvan belangrijk minder ware[...] indien die uitsluitend voor rekening onzer afd[...] gekomen waren.

De kosten der vertooning van de film: „Met d[...] tria naar den Oost", in November 1924, heeft het [...] selijke agentschap der Rotterdamsche Lloyd [...] voor zich genomen; de toegangsgelden kwame[...] geheel te zijnen bate.

Door een en ander zijn dan ook de uitgaven [...] f 100.— beneden die van 1923 gebleven.

Toegangsgelden zijn dit jaar bij de lezingen [...] heven, omdat die gehouden werden in het B[...] Laboratorium, dat daartoe kosteloos was open[...]

Pogingen om het aantal leden en begunstigers [...] te voeren, hadden slechts weinig gevolg.

Kas en boeken werden op 7 Maart 1925 door [...] den S. C. Bartstra en P. Ch. Boland nagezien [...] orde bevonden.

Overzicht der ontvangsten en uitgaven over 1924.

Ontvangsten.

...tig saldo	*f* 211.14½
...dragen over 1924 van leden en begunstigers	„ 472.—
...kweekte rente	„ 2.45
Totale ontvangsten	*f* 685.59½
Totale uitgaven	„ 495.27½
Batig saldo	*f* 190.32

Uitgaven.

...edragen aan het Hoofdbestuur	*f* 316.80
...noraria aan sprekers	„ 50.—
...sten lichtbeelden (1923)	„ 12.60
...ingskosten	„ 14.07½
...lhuur voor de alg. vergadering	„ 2.50
...ndeel in de kosten eener met de Mij. van Nijverheid en Handel in het laatst van 1923 gehouden lezing	„ 22.69
...ukwerk en advertenties	„ 25.50
...ministratiekosten	„ 26.01
...erige kleine uitgaven (Bijdrage vliegtocht Holland—Indië, bloemen bij de herdenking van het 25-jarig bestaan en Gedenkboek Alg. Nederl. Verbond	„ 25.10
Totaal	*f* 495.27½

Utrecht, 7 Maart 1925.

De Penningmeester,
SOMERMEIJER.

Mededeelingen.

Van het Informatie-Bureau:

MET VERLOF UIT INDIE AANGEKOMEN AMBTENAREN.

R. C. A. F. J. Nessel, ingenieur 2e kl. bij de P.T.T., Rotterdam, Clemensstraat 69b.
F. Janssen, onderwijzer der 1e kl. O.E.L.O., Den Haag, Klimopstraat 62.
E. de Groot, leeraar bij de Prinses Julianaschool te Jogjakarta, Utrecht, Parkstraat 18.
Ch. Hondt, hoofdcommies bij het kadaster, Den Haag, Elsstraat 37.
P. van der Veen, ambtenaar 3e kl. In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Elsstraat 37.
H. Th. Marcus, architect bij de Waterstaat en 's Lands B.O.W., Den Haag, Elsstraat 485.
W. Lemei Jr., ingenieur der Landsgebouwen, Hilversum, Oranjelaan 4.
W. de Goede, opzichter 2e kl. bij de S.S. en Tr., Den Haag, Vinkesteinstraat 84.
A. C. Winia, opzichter 1e kl. bij de S.S. en Tr., Den Haag, Ant. Heinsiusstraat 89.
P. W. Keller, onderwijzeres 2e kl. bij de Openb. Holl.-Chin. School te Koedoes, Den Haag, Pension Weltevreden, Frankenstraat 76.
E. Kroesen, inspecteur 1e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Den Haag, Malakkastraat 176.
M. Schong, 1e officier bij de Gouv. Marine, Dordrecht, Aardappelmarkt 13.
Ch. Esser, wnd. controleur van de belastingen der 1e kl., Rotterdam, Maaskade 52a.
L. de Voogt, ingenieur bij den dienst der S.S. en Tr., Den Haag, Valkenboschlaan 33.
W. A. Kreekelenberg, stationscommies S.S. en Tr., Nijmegen, p/a. H. G. Knoops, Straalmanstraat 8.
Dirks, wnd. secretaris der residentie Kediri, Leiden, Aalmarkt 18.
M. van Altena, assistent-resident van Zuid-Banten, Haarlem, Hertogstraat 7rood.
Pieters, architect voor de Landsgebouwen, Den Haag, 2e Sweelinckstraat 111, Restaurant Soekahmah.
E. M. C. Waleson, adjunct-controleur van de belastingen, Bussum, p/a. fam. D. A. Scholten, Koningin Sophielaan 5.
M. van der Kolff, onderwijzeres 1e kl. O.E.L.O., Den Haag, van Boetzelaerlaan 212.
A. M. Z. Westrik, voorzitter van de Landraden te Gresik c.a., Utrecht, Weerdsingel O.Z. 26.
A. Fornerod, stationscommies bij de S.S. en Tr., Nijmegen, Berg en Dalscheweg 362.
J. W. Loff, opzichter 1e kl. (burger ambt.) der ...nie, Den Haag, De Ruiterstraat 52.

Mevr. C. G. Pelsma geboren Ohlhardt, onderwijzeres 3e kl. O.E.L.O., Apeldoorn, Hertenlaan 7.
Dr. C. W. F. Winckel, inspecteur v. d. Burg. Geneesk. Dienst, Blaricum, p/a. Ds. W. F. A. Winckel.
C. van Engers, tijd. wnd. ambtenaar 3e kl. bij den dienst der In- en Uitv. en Acc., Brussel, Rue Belliard 200.
P. C. de Jager, referendaris bij het Hoofdbestuur van de P.T.T., Numansdorp, p/a. den heer Kranendonk.
N. F. Pelsma, onderwijzer der 1e kl. O.E.L.O., Apeldoorn, Hertenlaan 7.
F. van Leeuwen, onderwijzer 2e kl. O.E.L.O., Velp, Pension Nieuw Rosendaal, Rosendaalschelaan 43.

UITZENDING VOOR DEN NEDERLANDSCH-INDISCHEN STAATSDIENST EN VOOR 's LANDS DIENST IN CURAÇAO.

Voor de na te noemen betrekkingen bij 's Lands dienst in Nederlandsch-Indië en Curaçao, waarin moet worden voorzien door uitzending vanwege het Departement van Koloniën, bestaat thans gelegenheid tot mededinging.

1°. Uitzending voor den Nederlandsch-Indischen Staatsdienst:

a. onderwijzer bij het openbaar lager onderwijs, in het bezit der hoofdakte;

b. leeraar (of leerares) M. O. Duitsche taal (volledig bevoegd);

c. vakkundige voor de textielnijverheid;

d. officier van gezondheid 2de klasse (in vasten en tijdelijken dienst).

2°. Uitzending voor 's Lands dienst in Curaçao: hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

b. hoofdonderwijzer met akte wiskunde.

Zij, die voor uitzending tot eene dezer betrekkingen in aanmerking wenschen te komen, kunnen zich tot het verkrijgen van inlichtingen wenden tot het Ministerie van Koloniën, 9de afdeeling, onderafdeeling A. B. (voor de betrekkingen genoemd onder 1°., *a* t/m *c*), tot de 8ste afdeeling (voor de betrekking onder 1°., *d*) en tot de 10de afdeeling (voor de betrekking onder 2°).

Mutaties van 1 tot 8 Juli.

Nieuwe leden.

J. M. van Gils, oud-Kolonel tit. v. d. Topografischen Dienst N.-I., Den Haag, van Boetzelaerlaan 181. *f* 5.—.
J. J. de Roock, Amersfoort, Jacob Catslaan 16. *f* 5.—.
A. F. J. Hodes, Expediteur, Rotterdam, Teilingerstraat 89. *f* 5.—.

Afschrijven.

Mevrouw B. Wijnmalen, geb. Lammerée, Den Haag, Schuytstr. 61 (overleden).

Adresveranderingen.

H. C. Brouwer, Controleur P.T.T., van: Amsterdam, Jan Lievenstr. 62 II naar: Hilversum, Helmerslaan 6.
Dr. G. M. Brouwer, Gouvernements-Arts N.-I., van: Den Haag, 2de Schuytstr. 326 naar: Heemstede Craynesterlaan 14. *f* 5.—.
Dr. M. S. Polak, Districts-Geneesheer in Suriname, van: Paradise, District Nickerie naar: Amsterdam, Slingerbeekstr. 18 huis. *f* 5.—.
K. Karssies, van: Amersfoort Utrechtscheweg 159 naar: Haarlem, Kleverpark 153. *f* 5.—.
Ad. ter Cock, Voorzitter van den Raad van Arbeid te Amersfoort, van: Utrechtscheweg 133 naar: Da Costaplein 3.
Dr. H. P. N. Muller, H. M's. Gezant te Praag, naar: Den Haag, Bezuidenhout 273.
J. G. van de Stadt, Gep. Administrateur v. Financiën in Suriname, van: Paramaribo naar: Den Haag Suezkade 138. *f* 5.—.
Mr. S. Cohen Fzn., oud-Regeeringscommissaris voor de Bestuurshervorming N.-I., Den Haag, van: Regentesselaan 6 naar: Suezkade 123.
W. F. K. Pijper, Accountant, Den Haag, van: Stadhoudersplein 110 naar: Kranenburgweg 38, p.a. A. Weyrich.
F. R. Scherius, Oud-Hoofdingenieur, Den Haag, van: Statenlaan 111 naar: Jan v. Nassaustr. 56.
J. Vollema, Leeuwarden, van: Voorstreek 99 naar: Nieuwstad 90.
G. Gerlach, Ass.-Resident, van: Den Haag, Stadhoudersplein 88 naar: Weltevreden, Dep. B.B.
J. H. A. Jacometti, Kapitein Infanterie, van: Solo naar: Wester-Afdeeling van Borneo (Pontianak).

Vereeniging „OOST en WEST"
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 'S-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. De gedelegeerde dezer Commissie, de Heer J. C. HIETINK, Prins Mauritsplein Haag, Tel. Sch. 752, neemt belangeloos de zorg op zich van in Nederland vertoevende kinderen en lieden uit Oost- en West-Indië, die hier te lande geen familie of kennissen hebben, die dit kunne

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of We of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk geb personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende. Men wende zich tot den Secretaris, Heulst 's-Gravenhage, Telef. H. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 n.m. Schriftelijke verzoeken om inlic zonder bijvoeging van porto voor de beantwoording worden als regel buiten beschouwing gelaten.

TEHUIS VOOR INDISCHE STUDENTEN, Prins Mauritsplein 23, Den Haag, Tel. Sch. 752. Dit „ biedt aan studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië, wier ouders niet in Nederla toeven, tegen matigen prijs een tijdelijk verblijf aan, desgewenscht met hulp en voorlichting. Aa te richten tot den Directeur, den Heer J. C. HIETINK of den administrateur, den Heer W. MEIJER.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaer 's-Gravenhage, waar Ned.-Ind. bedienden een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbet willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen

LEESZAAL, Heulstraat 17. Bevat de actueele lectuur betreffende Oost- en West-Indië.

NEDERLANDSCHE REISVEREENIGING. Samenwerking ten einde aan hen die uit Nederland naa gaan en omgekeerd, op de landreis in Europa reisgelegenheid te verstrekken als waarborg voor een en belangwekkende reis.

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEM
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West Tweede druk bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkr Vooruitzichten.

No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (Thans in revisie).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (Op nieuw herzien
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen Arts in Nederl.-Indië, zoomede verplegers en verpleegsters, militaire apothekers bij den Burgerlijke Militairen Geneeskundigen Dienst aldaar.** (Op nieuw herzien).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (Opnieuw h
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegr.- en Telef.dienst in N.-I.** (Op nieuw h
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

No. XI. **De Geëmpl. bij de Rubber-(caoutch.) cultuur en bij eenige Bergcultures in N.-**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Onze Koloniën. Prijs **f 0.35** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.

Serie I.
No. 1. Nederlandsch-Indië en de handel.
„ 2. Indische toestanden gezien door een inlander.
„ 3. Het leven van den bestuursambtenaar in het binnenland.
„ 4. Sarikat-Islam.
„ 5. De Suikernijverheid in Nederlandsch-Indië.
„ 6. De afschaffing van de laatste heerendiensten op Java.
„ 7. Denkbeelden der Inlanders van onzen Indischen Archipel omtrent het ontstaan van ziekten.
„ 8. De Europeesche vrouw in Indië.
„ 9. De bosschen van Nederl.-Indië, hunne benutting en verzorging.
„ 10. Over de Kolonie Suriname.

Serie II.
No. 1. De militaire positie van Nederlandsch-Indië.
„ 2. Het Javaansch tooneel.
„ 3. Het spoor- en tramwegwezen in Nederlandsch-Indië.
„ 4. De theecultuur op Java.
„ 5. 's Lands Plantentuin te Buitenzorg.
„ 6. Een doode taal in Indië.
„ 7. De inlandsche dorpsgemeenschap op Java.
„ 8. De rijstteelt in Nederlandsch-Indië.
„ 9. De Javaan gelijk hij schijnt en is.
„ 10. Brandende Koloniale Vraagstukken.

Serie III.
No. 1. Over Bali en zijne bewoners.
„ 2. Bevloeiïng in Nederlandsch-Indië.
„ 3. Kindercriminaliteit in Nederlandsch-Indië.
„ 4. Indische Scholen onder de Oost-Indische Compagnie.
No. 5. Nederlanders in Indië.
„ 6/7. Het Nederlandsch-Indisch Volkscredietwezen.
„ 8. Het leven van den Europeeschen militair in Ned. Oost-In
„ 9. De Slavernij in Oost-Indië.

N.B. Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het INFORMATIE-BU Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer Mr. K. FAUSER, Soemenep (Madoera).